ФИФI ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ IЕЙ ФЫМЫГЪЭПЩКIУ

АДЫГЕ ХЕКIЫБЗ

АДЫГСКОЕ СОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭХЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЭРЭ КЪЫДОКI

№112 (21.520) ● 2009 гъэм мэкъуауэгъуэм (июным) и 17, бэрэжьей ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокI ● И уасэр соми 3-щ ●

adyghe@mail.ru
adyghepsale.ru

Граждан жылагъуэмрэ цIыхум и хуитынытлъэхэмкIэ Iуэхущ1апIэхэм зегъэужьыным зыщIэгъэкъуэнымкIэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж цIыIэ комиссэу Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм мазаем и 3-м кыдигъэкIа Указ №11-УП-мкIэ кIыщтам зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным и Iуэхукъ

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и Указ

1. Граждан жылагъуэмрэ цIыхум и хуитынытлъэхэмкIэ Iуэхущ1апIэхэм зегъэужьыным зыщIэгъэкъуэнымкIэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж цIыIэ комиссэу Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым «Граждан жылагъуэмрэ цIыхум и хуитынытлъэхэмкIэ Iуэхущ1апIэхэм зегъэужьыным зыщIэгъэкъуэнымкIэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж цIыIэ комиссэм и Iуэхукъ» 2006 гъэм мазаем и 3-м кыдигъэкIа Указ №11-УП-мкIэ кIыщтам мы къыкIэлъыкIуэ зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэн:

а) Комиссэм хэгъэхьэн мы къыкIэлъыкIуэхэр:

Iэщ1э З. Б. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым Законодательствэмрэ къэрал ухуэкIэмкIэ и комитетым и унафэщIыр *(эгъуыIуауэ)*

Башоро Хь. Т.- Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым Законым тетыныкIэ, хабзэр хъумэнымрэ жылагъуэ шынагъэншагъэмкIэ и комитетым и унафэщIыр *(эгъуыIуауэ)*

Ябгъжыкъуэ Хь. А. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Уэчылхэм я палатэм и президентыр *(эгъуыIуауэ)*

Къаздохъу А. Б. - Бахьсэн муниципальнэ районым и щIыпIэ администрацъэм и Iэтащхьэр *(эгъуыIуауэ)*

е) Сооттаев Кьу. С. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Iуащхьэмахуэ муниципальнэ районым и щIыпIэ администрацъэм и Iэтащхьэр (эгъуыIуауэ)»;

ж) Шыбзыхьуэ М. Б. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Профсоюзхэм я организацэхэм я зэгъэныгъэм и тхьэмадэр, Урысей Федерацэм и Жылагъуэ советым хэтыр (эгъуыIуауэ)»;

з) Эндреев Б. А. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Налшык» банк ООО-м и правленэм и тхьэмадэр, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Банкхэмрэ страховани езыгъэкIуэкIхэмрэ я ассоциацэм и президентыр (эгъуыIуауэ)»;

и) Советым къыхэгъэкIыжын Бечелов И. Б., Болэ А. Р., Къэжэр А. Хь. сымэ.

2. Мы Указым къару егъуэт Iэ щыщIэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2009 гъэм мэкъуауэгъуэм и 8-м
№81-УП

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж Хьэрычэт IуэхухэмкIэ щыIэ совету Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм гъатхэпэм и 23-м кыдигъэкIа Указ №36-УП-мкIэ кIыщтам зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным и Iуэхукъ

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и Указ

1. Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж Хьэрычэт IуэхухэмкIэ щыIэ совету Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж Хьэрычэт IуэхухэмкIэ щыIэ советым и Iуэхукъ» 2006 гъэм гъатхэпэм и 23-м кыдигъэкIа Указ №36-УП-мкIэ кIыщтам мы къыкIэлъыкIуэ зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэн:

а) Советым хэгъэхьэн мы къыкIэлъыкIуэхэр:

Жамборэ В. С. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и Администрацъм и Унафэщым и кьалэнхэр зыгъэзащIэр

Хьэгъэ З. А. - Налшык къалэ округым и щIыпIэ администрацъм и Iэтащхьэм и кьалэнхэр зыгъэзащIэр *(эгъуыIуауэ)*

Чеченов А. А. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым и УнафэщIыр *(эгъуыIуауэ)*;

б) Быф А. Ж. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Бахьсэн кьалэ округым и администрацъм и Iэтащхьэр (эгъуыIуауэ)»;

в) Бахсокенко Ю. В. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Прохладнэ кьалэ округым и щIыпIэ администрацъм и Iэтащхьэр (эгъуыIуауэ)»;

г) Пархоменко Ю. В. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Прохладнэ кьалэ округым и щIыпIэ администрацъм и Iэтащхьэр (эгъуыIуауэ)»;

д) Соттаев Кьу. С. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Iуащхьэмахуэ муниципальнэ районым и щIыпIэ администрацъм и Iэтащхьэр (эгъуыIуауэ)»;

е) Тау П. КI. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Профсоюзхэм я организацэхэм я зэгъэныгъэм и тхьэмадэр, Урысей Федерацэм и Жылагъуэ советым хэтыр (эгъуыIуауэ)»;

ж) Шыбзыхьуэ М. Б. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Денеж» ООО фирмэм и генеральнэ директорыр, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Опт сатумкIэ и Iуэхущ1апIэхэм я ассоциацэм и тхьэмадэр (эгъуыIуауэ)»;

з) Эндреев Б. А. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Налшык» банк ООО-м и правленэм и тхьэмадэр, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Банкхэмрэ страховани езыгъэкIуэкIхэмрэ я ассоциацэм и президентыр (эгъуыIуауэ)»;

и) Советым къыхэгъэкIыжын Бечелов И. Б., Болэ А. Р., Къэжэр А. Хь. сымэ.

2. Мы Указым къару егъуэт Iэ щыщIэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2009 гъэм мэкъуауэгъуэм и 8-м
№81-УП

● Къэрал къулыкъущ1апIэхэм

ЗэфIагъэкIахэмрэ къалэнхэмрэ

КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен мэкъуауэгъуэм и 11-м Правительствэм и Унэм щригъэкIэкIащ республикэм и муниципальнэ районхэмрэ къалэ округхэмрэ я щIыпIэ администрацъэхэм я Iэтащхьэхэм я зи чэзу зэIуIупIэр.

АБЫ щEДЭJIУ1Щ нэгъабэрэ мы илъэсым щыщу блэкIа мазитхумрэ къриубыдэу яхуэзэфIэкIахэм, 2010 гъэ пщIондэ зрагъэхъулIэну зыщыгугъэхэм теухуауэ Шэрэдж куей администрацъм и унафэщI **Темиржанов Махьтэ** ищIа отчет докладым.

Къэпсэлъам къызэригъэлъэгъуэмкIэ, экономикэм зегъэужьыным, бюджет пIэужьыным, хальхьэнхэмкIи, демографие, социальнэ IуэхухэмкIи 2008 гъэр яхуэлеякъым. Илъэс блэкIам бюджет пIэужьыгъуэ псоми налогыу, абы щымыщ платежри нэгъэщIу зэхуакIэхэр ахъшэу сом мелуан 441,1-рэ ягъэкIуащ. Ар 2007 гъэм зэрыхъуам елъытауэ процент 82,2-кIэ нэхъыбэщ. Зыуэ щыт социальнэ налогымкIэ кьапэщытари щIигъуу ягъэзэщIащ.

- Бюджет Iэнатlэхэм кредитор щыхуэу сом мелуан 21,1-рэ ятельати, мелуани 10,9-р нэгъабэ зытрагъэкIыжащ. Абы щыщу сом мелуани 8-м щIигъур 1996 - 1998 гъэхэм зэтрихьахэм яхуозэ. Коммунальнэ IуэхутхьебзэхэмкIэ щIыхуэ ятельхьым.

- 2008 гъэм «Шэрэдж Ищхъэрэ ГЭС»-хэр каскадым и етIуанэ чэзум сом мелардитIым нэблагъэ и уасэ лэжьыгъэ щедгъэкIуэкIащ. Мы илъэсми абы зы мелардым щIигъу хухахынщ. Къэщхъэтау ГЭС-р мы гъэм едгъэжьну ди мурадщ. Апхуэдэу дыхэплъащ Зэрэгъэжь гидроэлектростанцыр уиухним и Iуэхуми. «Урысей Ипщ» Федерал программэ хэхам зэрыщыубыхуам хуэдэу, «Къарэсу - Къащхьэтау», «Аушыджэр - Налшык» ток кIапсэхэр яуку дэдий, ауэ ахэр мыпIкъыкIэ ирикъуу къызэрызэрагъэпэщыну щIыкIэр зэкIэ нэсу убзыхуэ хъуакъым, - къигъэлъэгъуащ куей администрацъм и унафэщIым.

Темиржанов Махьтэ зэрыжиIамкIэ, КЪБР-м и Президентым ищIа пщэрыльным тету, республикам и инвестицэ программэм хагъэхьэн мурадкIэ, проект зэмылIэужьыгъуэу сом мелуани 181-рэ и уасэ ягъэхьэзыращ. А жэрдэмхэр кьабгъэдэкIащ «Къэбэрдей-Балькъэрым и къурш псынэхэр» ЗАО-м, «Гуэл ЩхъуантIэхэр» МУП-м, «Гюльчи», «Iуащхьэмахуэ лъапэ и мывэхьэж» ООО-хэм. А проектхэр гъэзэщIэн щIадзэмэ, Iэнатlэщ1эу 100-м щIигъу къахуэзэIухынщ, щIыпIэ бюджетым хэхъуэ ухъарзынэ къыхуахьынщ.

- ПсоупIэ-коммунальнэ хозяйствэм и предприятэхэр 2008 - 2009 гъэхэм я бжьыхэщIымахуэ лъэхъэнэм зэрылIэжьынум и чэзум хуагъэхэзырауэ щытащ. ЖКХ-м и объектхэр реформэ щIынымрэ егъэфIэкIуэнымкIэ республикэ программэм ипкъ иткIэ, зи пIалъэр икIа псы кIуэнIэу метр 3700-рэ тхъэжащ. А лэ-жьыгъэм уэрэдгъэхащ сом зы мелуанрэ мин 860-рэ. Абы къыдэкIуэу, Жэмтхьэлэ и курыт еджапIэ №1-мрэ Джэрпэджэж дэт школымрэ я котельнэхэм хьэкущIэхэр щыдгъэуващ, хуабэ къэзыт Iэмэпсымэу куэд здгъэIапэщыжащ. Шэрэдж МПМК-м Жэмтхьэлэ къуажэм сом мелуан 14,7-рэ и уасэ еджапIэ дищIыхьащ, езым ди мылъкукIэ мы гъэм и я апэ мазищым Джэрпэджэж жылагъуэм спортым зыщыхуагъасэ пэщыдухуащ, Аушыджэр щытщI щэхабзэ-спорт комплексыр и кIэм ныдогъэблагъэ, Безенги, Жэмтхьэлэ Ипщэ, Жэмтхьэлэ Ищхъэрэ къуажэхэм я уэрам нэхъыщхьэхэм уэдыгъэхэр щыфIэдзадзэ, - къыхэщащ отчет докладым.

(КIэухыр 2-нэ нап.).

● Дыгъуасэ

КъБР-м щыIэ щытыкIэм топсэлъыхь

УФ-м и Президентым и Администрацъм и УнафэщIым и япэ къуэдзэ Сурков Владислав мэкъуауэгъуэм и 16-м Кремлым щаIущIащ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и жылагъуэ зэгухьанысъэхэм я лIыкIуэхэм. Абы кърихьэлIащ КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен, Парламентым и Унафэщ1 Чеченов Ануар, УФ-м и Президентым къэрал кIуэцI политикэмкIэ и управленэм и унафэщI Говорун Олег.

СЫХЬЭТРЭ ныкъуэкIэ екIуэкIа зэIущIэм щытепсэлъыхьащ КъБР-м щыIэ жылагъуэ-политикэ щытыкIэм, щIы Iуэхум теухуа хабзэр гъэзэщIа зэрыхъум, республикэм иIукI хъыбар зэхуэмыдэхэм я пэжыIп1эм. Абыхэм ятеухуа я Iуэху еплъыкIэхэр кьагъэлъэгъуащ зэIущIэм ирагъэблагъэхуэ Къэбэрдей Адыгэ Хасэм и тхьэмадэ **ХьэфIыцIэ Мухьэмэд,** балькъэр лъэпкъым и «Алан» жылагъуэ зэгухьанытIэм и унафэщI **Беппаев Суфян,** Дунейпсо Адыгэ Хасэм и президент **Дзэмыхь Къасболэт,** «КъБР-м и муниципальнэ зэгухьанытIэхэм я Совет» ассоциацэм и унафэщI **Маслов Николай.**

ДЖАТОКЪУЭ Залинэ.

● КъБР-м и Парламентым и Президиумым

ЗэIущIэр щрагъэкIуэкIыну махуэр яубзыху

Республикэм и Парламентым и Унафэщ1 Чеченов Ануар иригъэкIуэкIащ законхэр кьыдэзыгъэкI органым и Президиумым и зи чэзу зэIущIэр. Абы и пэщIэдзэм спикерым депутатхэм ЩышIэ ахуищIащ Урысей Ипщ Парламент Ассоциацэм мэкъуауэгъуэм и 3-м Налшык къалэм щригъэкIуэкIа зэIущIэр тэмэму кьызэрызэрагъэпэщащ. Ченов Ануар жиIащ апхуэдэ зэхъыхьэшхуэхэр Къэбэрдей-Балькъэрым дяпэкIи тэмэму зэрыщагъэкIуэкIынур и фIэщ зэрыхъур.

АДЭКIэ депутатхэр тепсэлъыхьащ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым и зи чэзу зэIущ1э егъэкIуэкIыным. Унафэ кьащтащ ар 2009 гъэм бадзэуэгъуэм и 2-м зэхуагъэсыну. ЗэIущIэм Iуэхугъуэ 20-м нэблагъэм щытепсэлъыхьыжащ. Парламентархэм я мурадщ 2009 гъэм и япэ кварталым Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и бюджетыр зэрагъэзэщIам теухуауэ КъБР-м и Правительствэм и отчетым едэIуэну. Апхуэдэу япэ кьеджэгъуэу хэпльэнущ «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Къэзыпщытэ-къэзыбж и палатэм и Iуэхукъ1э» Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Законым зэхъуэкIыныгъэхэр хэльхьэным теухуауэ», «2008 гъэм ФIэкIыпIэ зимыIэ медицинэ страхованкэм и Къэбэрдей-Балькъэр щIыналъэ фондым и бюджетыр гъэзэщIа зэрыхъуам и Iуэхукъ1э» законкэм я проектхэм. Депутатхэм а зэIущIэм щабзыхунущ 2009 гъэм и бжьыхьэ сессием Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентыр зэлэжьыну Iуэху нэхъыщхьэхэм я планри.

Парламентархэр зыхэплъэнухэм ящыщу «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и депутатым, щIыпIэ самоуправленэм и органу IэIэткIэ хахым хэтым, щIыпIэ самоуправленэм и кьулыкъум IэIэткIэ ягъэувым я полномочиехэр ягъэзэщIэныжмкIэ щэсыпIэхэм я Iуэхукъ1э» законым и проектыр. Абы теухуауэ кьэпсэлъащ ЩышIэ самоуправленэмрэ щыналъэхэм я социально-экономикэ зыужьыныгъэмрэ я IуэхухэмкIэ комитетым и унафэщI **Берд Хьэзрэтэлий.** Абы кьыдэригъэлъэгъуажмкIэ, законопроектым ипкъ иткIэ депутатхэм, щыпIэ самоуправленэм кьулыкъу щызэзыхьу IэIэткIэ хахэм хабзэ мардэхэр кьыдэгъэкIыжмкIэ жэрдэм кьыхалъхьэну хуит ящ. Депутатхэм а Iуэхур хагъэхьащ КъБР-м и Парламентыр бжьыхьэ сессием зэIэлэжьыну Iуэху нэхъыщхьэхэм я планым.

Парламентым и лэжьыгъэр кьызэгъэпэщынымкIэ, регламентымрэ депутат щэхабзэмкIэ комитетым и унафэщI **Щыхьэлы Зэирэт** кьыпсэлъам едэIуэрэ, Президиумым хэтхэм унафэ кьащтащ КъБР-м и Прохладнэ муниципальнэ районым и Прималкэ къуажэ жылагъуэм и Iэтащхьэ Моисеев Николай Михаил и кьуэм, КъБР-м Узыншагъэр хъумэныжмкIэ и министерствэм и «Республикэ клиникэ сымаджэщ» къэрал Iуэхущ1апIэм и лэжьакIуэхэу Аттаевэ Айнэ Жашау и пхъум - анестезиологым-реаниматолог, Хьэпащ1э Iэсият СултIан и пхъум - дохутыр нэхъыщхьэм и кьуэдзэм КъБР-м законхэр кьыдэзыгъэкI и орган нэхъыщхьэм и Щ1ыхь тхьылыр етыным теухуауэ.

Гу зылъытапхъэ

2009 гъэм мэкъуауэгъуэм и 25-м сыхьэти 10-м КъБР-м и Парламентым и Унэм щыкIуэ къэрэмыпIэу щытепсэлъыхьащ «2008 гъэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и республикэ бюджетыр гъэзэщIа зэрыхъуам и Iуэхукъ1э» законопроектым. А документым хуащI дагъэхэмрэ хэлъхьэнхэу кьалъытэхэмрэ, апхуэдэу псапъэмакъым хэтыну зэрыкъуэкIмкIэ органхэм я организацэхэм, къэрал, муниципальнэ органхэм Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым БюджетымкIэ, налогхэмрэ финансхэмкIэ и комитетым хуагъэхьылIэщ мы адресымкIэ: 360000, КъБР, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, унэ №55.

Телефонхэр: **(8662) 42-60-84, 40-42-19.**

КъБР-м и Парламентым и пресс-Iуэхущ1апIэ.

Граждан жылагъуэмрэ цIыхум и хуитынытлъэхэмкIэ Iуэхущ1апIэхэм зегъэужьыным зыщIэгъэкъуэнымкIэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж цIыIэ комиссэу Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым 2006 гъэм мазаем и 3-м кыдигъэкIа Указ №11-УП-мкIэ кIыщтам зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэным и Iуэхукъ

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и Указ

1. Граждан жылагъуэмрэ цIыхум и хуитынытлъэхэмкIэ Iуэхущ1апIэхэм зегъэужьыным зыщIэгъэкъуэнымкIэ Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президентым и деж цIыIэ комиссэм и Iуэхукъ» 2006 гъэм мазаем и 3-м кыдигъэкIа Указ №11-УП-мкIэ кIыщтам мы къыкIэлъыкIуэ зэхъуэкIыныгъэхэр хэлъхьэн:

а) Комиссэм хэгъэхьэн мы къыкIэлъыкIуэхэр:

Iэщ1э З. Б. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым Законодательствэмрэ къэрал ухуэкIэмкIэ и комитетым и унафэщIыр *(эгъуыIуауэ)*

Башоро Хь. Т.- Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Парламентым Законым тетыныкIэ, хабзэр хъумэнымрэ жылагъуэ шынагъэншагъэмкIэ и комитетым и унафэщIыр *(эгъуыIуауэ)*

Ябгъжыкъуэ Хь. А. - Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Уэчылхэм я палатэм и президентыр *(эгъуыIуауэ)*

Къаздохъу А. Б. - Бахьсэн муниципальнэ районым и щIыпIэ администрацъм и Iэтащхьэр *(эгъуыIуауэ)*

е) Быф А. Ж. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Бахьсэн кьалэ округым и администрацъм и Iэтащхьэр (эгъуыIуауэ)»;

в) Бахсокенко Ю. В. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Прохладнэ кьалэ округым и щIыпIэ администрацъм и Iэтащхьэр (эгъуыIуауэ)»;

г) Пархоменко Ю. В. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Прохладнэ кьалэ округым и щIыпIэ администрацъм и Iэтащхьэр (эгъуыIуауэ)»;

д) Соттаев Кьу. С. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Iуащхьэмахуэ муниципальнэ районым и щIыпIэ администрацъм и Iэтащхьэр (эгъуыIуауэ)»;

е) Тау П. КI. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Профсоюзхэм я организацэхэм я зэгъэныгъэм и тхьэмадэр, Урысей Федерацэм и Жылагъуэ советым хэтыр (эгъуыIуауэ)»;

ж) Шыбзыхьуэ М. Б. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Денеж» ООО фирмэм и генеральнэ директорыр, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм Опт сатумкIэ и Iуэхущ1апIэхэм я ассоциацэм и тхьэмадэр (эгъуыIуауэ)»;

з) Эндреев Б. А. и къулыкъум зэрелэжьэ мы къыкIэлъыкIуэм хуэдэу къхъын: «Налшык» банк ООО-м и правленэм и тхьэмадэр, Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Банкхэмрэ страховани езыгъэкIуэкIхэмрэ я ассоциацэм и президентыр (эгъуыIуауэ)»;

и) Советым къыхэгъэкIыжын Бечелов И. Б., Болэ А. Р., Къэжэр А. Хь. сымэ.

2. Мы Указым къару егъуэт Iэ щыщIэздза махуэм щегъэжьауэ.

Къэбэрдей-Балькъэр Республикэм и Президент КЪАНОКЪУЭ Арсен

Налшык къалэ
2009 гъэм мэкъуауэгъуэм и 8-м
№81-УП

● Бахьсэн куей

НэхъыфIхэм хабжэ

Куейм и Iуэхущ1апIэ нэхъыфIхэм хабжэ Зеикъуэ къуажэм дэт «Конкурент» агрогуп1ыр.

IУЭХУЩIАПIЭМ и бухгалтер Тембот Iэсият дызэрыщIигъэгъуэзамкIэ, хозяйствэм Iэщ1ыхъуэу 300-м щIигъу иIэщ. Абы щыщу 110-р жэм къащIу, Джэдкъазу мин 60-м нэблагъэ ягъэхъу. Я Iуэхущ1апIэм нэхъри зрагъэужьын папщIэ иджыри джэдэщитI яухуэ. Агрогупым и лэжьакIуэхэм нэгъабэ гъэшIэкI продукцэу тонн 363-рэ, лыжэкIыу тонн 287-рэ кьалэжьащ. Мы гъэм я Iуэхуэхэр нэхъыфIыжщ. БлэкIа илъэс ныкъуэм гъащIэкIыу тонн 200, лыжэкIыу тонни 135-рэ кьалэжьащ.

«Конкурент» агрогупым щIыуэ гектар 535-рэ егуГуу зэрехьэ. Абы гуэдз, хьэ, нартыху, силос, кIэртIофэ къыщагъэкI. Мыгъэрей гъатхэсэр гектар 255-м щрагъэкIуэкIащ. Абы щыщу гектари 130-м нартыху, 95-м силосыпхъэ нартыху, 10-м кIэртIофэ щыхасащ.

Зи гугъу тщIы Iуэхущ1апIэм щIыхуи 150-м нэс щолажьэ. Гъэшхэ, лыжэкI нэхъыбэ кьэлэжьынырыкуэдкIэ елъытащ мыбы щIыхуи щыхуащI гулъытэм. «Конкурент»-м и лэжьакIуэхэм нэхъ мащIэ дыдэу сом мини 8 мазэм кьахъ. Iуэхущ1апIэм и унафэщI Къармокъуэ Альбинэ и жэрдэмкIэ, ахэр пщIэншэу махуэм щэ ягъашхэ, трагъэгушхуэн папщIэ нэхъ егупъухэм мазэ кьэ кьалэжьыжьащ. Мы гъэм я Iуэхуэхэр нэхъыфIыжщ. БлэкIа илъэс ныкъуэм гъашх

● Къэрал къулыкъущIапIэхэм

Шынагъуэншагъэр къызэрагъэпэщ

Ди газетым зэрытетащи, КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен республикэм и Правительствэм хэтхэм я зэуIущэ мэкъуаугъуэм и 8-м пригъэкIуэкIащ.

АБЫ ЩЕДЭIУАЩ УФ-м Граждан зыхъумэжьныгъэм и Iуэхущхьэпрокуратурэ, къэзыгъэлъагъуэ щIыналъэхэм кьаушэ кьулейсызыгъэхэм я лъэужьхьэр гъэжIуэдыжьныжьмкIэ и министерствэм Къэбэрдей-Балькъэрым щIэ У правленэ нэхъыщхьэм нэгъабэрэ мы гъэм щыщу блэкIа мазитхумрэ зэфIигъэкIахэм, апхуэдэу дяпэкIэ кьапэщыт кьалэнхэм теухуауэ я Iэнатlэм и унафэщ **Шагин Сергей** ищIа докладым.

Президентым и пэублэ псалъэм кьыщыхигъэщащ республикэм и министерствэхэм я къэрал комитетхэмрэ я отчетхэм ящыкIэ федеральнэ Iуэхущапи Iэхэм я щIыналъэ кьудамэхэм я лэжьыгъэр зыхуэхъумэ зыхигъэгъэзэнэу эрикуредыр.

Шагин Сергей и докладым зэрыщыжIамкIэ, 2008 гъэмэ мы илъэсым щыщу блэкIа зэманыкIэ гулыпитIу хэха хуащIащ Урысейм и МЧС-м Къэбэрдей-Балькъэрым щIэ Управленэ нэхъыщхьэм хыхьэ Iэнатlэхэм я зэфIэкIэм хэгъэхъэуным, мафIэсхэм кьызэрыгъэпIэмкIэ, зыкъомрэ зегъэужьным, щIыналъэ кьудамэм и Iуэхущапи Iэхэр зэуIуу зэрыщэздзакъэ щыкIэр егъэфIэкIуэным, кьызэрыщыкIуэ щытыкIэхэм деж унафэр зыIущIэтыну центр кьызэтеувэпэщыным.

- 122-нэ Федеральнэ законым кьызэригъэувым ху зэуIу, Урысейм и МЧС-м и чэнджэщкIэ граждан зыхъумэжьныгъэм и Iуэхущи нормативно-правовой акту 17, щIыхьэмрэ щIыналъэмрэ кьызэрымыкIуэ щытыкIэхэм щыкIуэжьным теухуауэ 12, мафIэс кьэмыгъэхъуным хуэгъэзауэ 1, щIыхьэр псы объектхэм я щыкIыжьмэным ехьэлIауэ 4 дгъэхъэхьэрэ, муниципальнэ мылькуу гъэтIылъыгъэхэр зэращIым, псэуалъэхэр мафIэсым щыхьэмэнэр кьызэрыгъэзэгъэпэщым, ныкъуасигъэкIуэр зэрагъэзэжьуэкIыным зэрыкIэлыплIым, предприятэхэмрэ Iуэхущапи Iэхэмрэ зэрыдгъажьэм, кьызэрымыкIуэ щытыкIэхэм деж Iуэхур зыунэгъуу Центр кьызэрыгъэIуэхьынум ехьэлIа Iуэхуэхэм.

УФ-м и МЧС-м Къэбэрдей-Балькъэрым щIэ Управленэ нэхъыщхьэм и Iажьгъэм Президентыр арэзы техъуауэ икIи абы кьыхилъхьэри, зэдэIуа докладым теухуауэ унафэ кьащтащ.

Кьанокъуэ Арсен кIэщIу кьызетуащIащ республикэм и лIыкIуэхэр иджыблагъэ Мэзк уурэ Санкт-Петербургрэ зэрыщыIам, абыхэм щекIуэкIа Iуэхущхьэхэм кьызыхалъхьа Iуэхуэгъуэхэр кьызэрыщыхуэм. Апхуэдэу пщэрылъхэр зэрагъэзащIэр кьинпщтащ.

ЗэIуIэм хэтащ КъБР-м и Президентым и Администрацэм и Iэтащхьэм и кьалэнхэр зыгъэзащIэ **Жаморэ Владимир**, республикэм и Правительствэм и Унафэщ **Ярин Андрей**, абы и кьудзэкIу **ТхьэзэпэлъыкIэ Мурат, Дышэкl Мадинэ, Уэнаев Казым**, къэралкомитетхэм я унафэщхэр, муниципальнэ районхэрэ кьалэ округхэрэ я Iэтащхьэхэр, ирагъэблэгъа кьулыкъущIапIэхэр.

ХЬЭКЫКЪАРЭ Алик.

Унэтlынытlэ нэхъыщхьэхэм трагъащIэ

КъБР-м и Унафэщ Къанокъуэ Арсен мэкъуаугъуэгъуэм и 10-м республикэм и Правительствэм и Зиэм щригъэжьыкIащ и Зэфэрдей-Балъкъэрым и Президентым деж Iьпкъ проект пэрытхэр гъэзэщIэнымрэ демографие политикэмкIэ щыIэ советым и зэIущI.

АБЫ ЩЕДЭIУАЩ Къэбэрдей-Балъкъэрым егъэджэныгъэ Iуэхур щегъэфIэкIуэным теухуа Проект зэхэтыр гъэзэщIа зэрыхъум теухуауэ министр **Щхьэгъэпсо Сэфарбий** ищIа докладым.

Министрым кьызэригъэльэгъуамкIэ, 2008 гъэм я лэжьыгъэр нэхъ мыхьэнэшхуэ зиIэ унэтlынытlэу 6-м тещIыхьащ. Абыхэм кьызэщIрагъэубыдащ ди къэралым зэрыщрагъаджэ Iэмалыфlхэр зыгъэсэбэпынымрэ, щколхэм щрагъэкIуэкI гъэсэныгъэ лэжьыгъэр гъэтIылъащIэ, нэгъуэщIхэри. Апхуэдэщ, кьапщтэмэ, егъэджакIуэхэм я улахуэр тэмэму зэкIэлъыгъэкIуэныр, дэтхэнэ егъэкIуэм щхьэхуэу ахъшэ зэрыкъах щыкIэм хуэкIуэныр, ныбжьыкIэхэм ягъуэт щIэныгъэр зыхуэдэр кьызэрапщытэ Iэмалыр убзыхуныр, егъэджэныгъэ Iуэхур кьызэрызэрагъэпэщым жылагъэуэр хэшэныр, зохуэдэ кьуэт щIэныгъэ зэрыратым республикэм и дэнэ щIыпIи зыщегъэужьыныр. Проект зэхэтыр гъэзэщIэным плажьжь быдэ кьызэрэзэгъэпэщыныр.

- 2008 гъэм ди министерствэм и кьаурр хунунэтIащ зэрыригъаджэ щыкIэр республикэм щегъэфIэкIуэным, - жиIащ ЩхьэгъэпсоСэфарбий. - Нэгъабэ дыгъэ-гъаэм и I льандэрэ кьурыт еджапIэхэм я процент 65-р улахуэр щIэныгъэ тету зэрат Iэмалым хуэдгъэкIуащ, фокIадэм и I-м щегъэжьауэ школ псори зы мардэм тету мылъкукIэ кьызыдогъэпэщ, дэтхэнэ еджакIуэми щхьэхуэу ахъшэ хухьдох. Абы щхьэкIэ дызыхуей нормативно-правовой, хэзыгъэгъуазэ-методикэ тхылъ нэхъыщхьэкIэ нэхъ пасэу дгъэхьэзыращ.

Федерал бюджетым щыщу Проект зэхэтым субсидиеу хуэхаха сом мелуани 168,3-р, муниципальнэ щIыналъэхэм яхудиIэ зэгурыIуэныгъэхэм ткIийуэ дыетеу, и чэзум кьэдгъэсэбэпащ. Кьыхэзгъэщыпкъэ сыхуейт а мылъкум и нэхъыбэр - сом мелуани 163,4-р - курыт школхэм зэрыщагъаджэ щыкIэр егъэфIэкIуэным зэрыхуэдэутIыпщащ.

Министрым кьызэригъэльэгъуамкIэ, проектым щыбзыхуэхэр гъэзэщIэнымэ мы гъэм зэфIагъэкIын хуейщ. Абы папщIэ федерал бюджетым кьыхэкIыу сом мелуани 146-рэ кьаратащ. Мы гъэм мэпыоным зэрыщекIуэкIыр икIи отчетыр кьищтащ.

КьыкlэлъыкIуэу зэхьыхьэм щыхэплъащ республикэм кьищэхуну пассажир транспортыр кьызэрагъэсэбэпыну щыкIэм.

КъБР-м Транспортымкlэ, связьмрэ гъуэгу хозяйствомкIэ и министр Сунш Ануарбий кьызэригъэльэгъуамкIэ, мыгувэу автобусыщIэу 50, троллейбусу 5 кьахуэкIэнущ. Ар пIалъэ убзыхуэм тету зыIэрагъэхьэну зытращыхьам и я лIэ Iыхьэрэ. Муниципальнэ районхэмрэ кьалэ округхэмрэ я администрацэхэм хэта тхылъхэм япкъ иткIэ, псоми зэхуэдэу кьагъэсэбэп пассажир транспортыр щIыпIэхэм трагъэшащ. Президентыр хэхауэ щIэупщIащ а Iуэхур куэй псоми зэрыщыщхэхуагъэхъуам, иужькIэ зэIуIумбэ кьызэмыкIыжьын щхьэкIэ, я деж щIэзэфIагъэкIахэм, апхуэдэу коммунальнэ Iуэхутlхьбэзэхэм папщIэ кьащэхуну техникэр кьызэрагъэсэбэпыну я мурадым.

Зытепсэлъыхьахэм теухуа унафэ кьащта нэхъжь, Къанокъуэ Арсен Президентым и сайтым кьагъэзыба упщIэхэм кьыитеувыащ.

ЗэIуIэм хэтащ КъБР-м и Парламентым и Тхьэмадэ **Чеченов Ануар**, республикэм и Президентым и Администрацэм и Унафэщым и кьалэнхэр зэрагъэзащIэ **Жаморэ Владимир**, Правительствэм и Iэтащхьэм и кьуэдзэ **ТхьэзэпэлъыкI Мурат, Дышэкl Мадинэ, Уэнаев Казым**, министрхэр, кьалэ комитетхэм я нэхъыжьхэр, кьулыкъущIэ щхьэхуэхэр.

АРУАН Алик.

Сурэтхэр **МАМИЙ Руслан** *трихащ.*

КЪАНОКЪУЭ Арсен:

Iуащхьэмахуэ лъапэ республикэм щиухуэ псори а щIыпIэм щыпсэуэхэм, абыхэм я бынхэм къахуэнэнущ

Мэкъуаугъуэм и 12-м, «Iуащхьэмахуэ лъапэ и кIапсэ гъуэгуэкIэ» ОАО-м и лэжьакIуэхэри яхэту, Эльбрус поселкэм щыпсэуахэм ящыщу щIыхь 2000 хуэдизым Iуащхьэмахуэ лъапэ кIуэ автомобиль гъуэгур зэхуащIащ. Абы щхьэусыгъуэ хуэхъуащ предприятэм и унафэщIэхэм кIуэнуту 11 IуагъэкIыну зэрамурадыр. Цыхуэхэр щызэбгрыкIыжьар а щIыпIэм КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен кIуэуэ я пэублэ.

Я НЭХЪЫБЭР (процент 65-р) цIыхубзу пэкIум кьэкIуэлIа-хэр кIапсэ гъуэгум и лэжьакIуэу Iуагъэкlын хуейхэм я благъэхэмрэ Iыхьлыхьэмрэт. Абыхэм кьагъэувырт ОАО-м и акцэхэм я процент 51-р номинальнэ уасэкIэ лэжьакIуэ гупым иращэжыну, мылъкуи гъэджэнду иратыну. Пэкlум хэтхэм апхуэдэу кьагъэувырт Iуащхьэмахуэ районым щIыIыхьэхэр зэрыщыкIегъэщащIыкIыну, кьэрал гъуэпакъэм егъэщIыпIа щIыналъэхэр зэрахьумэр федеральнэ законым ирагъэзэгъыжьну. Абыхэм кьадэкIуэу, пэкlум кьэкIуэлIахэм ящIащ зым быдэу жиIэрт и улахуэм кIэрачауэ.

Республикэм и Iэтащхьэм кьуажэдэсхэм кьаIэта Iуэху псоми жэуап гъэхуахэр иритащ. Абы жиIащ кIапсэ гъуэгуэхэр Эльбрус поселкэм и муниципалитетым иратыжьын папщIэ жэрдэм кьиIэтыну зэрыхьэзырыр. Ауэ апхуэдэу ящIу щытмэ, нэгъуэщI зы гуръуэхь кьыкъэхьIкIынущ: а ухуэныгъэхэр зехьэным, егъэфIэкIуэным, щIэуэ щIыным трагъэкIуэдэну ахъшэр кьызыдрахынр дэнэ? «Кlапсэ гъуэгур щIыным сом мелардым щIигъу трагъэкIуэдащ, иджыри апхуэдизкъ ихьынущ. А гъуэгур зыгъэлэжьэфынур Iэщlагъэ хэха зиIэ цIыхухэрщ икIи абы папщIэ нэгъуэщI кьэралхэм щыщ Iащlагъэлlхэри кьрамыгъэблагъэу хъунукъым. «Урысей Ипщэ» федеральнэ программэм ипкъ иткIэ кьаутIыпщыну бюджет ахъшэу сом меларди 8-м щыщу меларди 6-р Iуащхьэмахуэ лъапэ и инфраструктурэм зегъэужьным хухахынущ. Ауэ абы фебрэ кьыпэкIуэн хуейщ, ахъшэ ауэ сытым зыми кьиутынукъым. Атlэ документхэм ятепщIыхьмэ, кIапсэ гъуэгуэхэр кьызэрагъэзэгъэпэн текIуадэр нэхъыбэщ кьалэжь хэхъуэм нэхърэ. Абы кьыхэкIыу лэжьыгъэхэр зэрекIуэкIыр гъэтэмэмын, апхуэдэ щытыкIэм и щхьэусыгъуэр зэхэгъэкIын хуейщ, - жиIащ республикэм и Iэтащхьэм. Iуащхьэмахуэ лъапэ щыIэ туристIуэхущIапIэхэм кьаIэрыхьэ хэхъуэр Iуащхьэмахуэ районым зегъэужьным трагъэкIуадэ. Псалъэм кьыдэкIуэу жысIэнщи, республикэм кьихьэ инвестицэхэм я процент 30-р мы районым кьыхуаутIыпщ».

Апхуэдэу Президентым кьыхигъэщхьэхукIащ Iуащхьэмахуэ дэкI кIапсэ гъуэгуэхэр 2012 гъэм ухуэн яухьхуу абы и акцэхэр нэгъуэщI зым иратыну хуимыту республикэм и мылъкум щыщу зэрекIуэкIынущ. «Мы щыналъэм щаухуэ псори зым нэгъуэщI щыIэ хуэхьынукъым. Ахэр фэ, фи бынхэм кьыфхуэнэнущ. Фызэрыщыгъуэзэщи, Iуащхьэмахуэ лъапэ зэрызиIужьыну концепцэм кьызэрыщыгъэпIэгъуамкIэ, мы щIыпIэм лэжьапIэ Iэнатlэу мини 10 кьащIыщэрагъэпэщынэ хуейщ. Псом япэу абыхэм я гъэзэныгъэ ящIыпIэм щыпсэуахэм я щIыналъэм щыпсэуахэр. НэгъуэщI щыIэпIэ кьикIыурэ зыми фи лэжьапIэр ффIиубыдыну кьыфхьэм, - яжриащ кьызэхуэсахэм Къанокъуэ Арсен. Абы кьыхигъэщхьэхуIащ щIыхьэр зэрыкуэнэр зэрегулъэгъуэр: «Дэ лъэпкъ зэныкъэкъуныгъэхэм дыхуэхьIуэну Iэмал иIэкъым, абы республикэм и псори гугъу иригъэхьыныр, сыту жыпIэмэ, ар зэпымыуэу зэрагъэзыщIыгъэ экономикэм зэран хуохъу. Ильэсищэ ныкъуэм кьриубыдэу дэ зыужьныныгъэ зэпIэзэрытым дыхуэкIуащ икIи ехъулIэныгъэ пIуыхькIэхэр къэтхащ. Къэбгъэльэгъуэну ирикъунщ республикэм тепIэ щIыхьэр ящрильаГъуэ зэрыдгъэмэщIар, бюджетыр сом меларди 6-м щыщIэдзэзу мелард 21-м зэрынэдгъэсар. ЗэрыгурыIуэгъэщIи, гугъуехь псоми иджыри кьызэдэнэкIауэ пхужьIэнукъым, ахэр куэд мэхъу, ауэ длэжьари мащIэкъым. Си гугъэмкIэ, фэ зыкIи фыхуеийкъым а зыужьныныгъэр кьызэтеувыIэну. Фегулъсысыт, хэт абы хуейр? Дауи, Къэбэрдей-Балъкъэрым и щIыху кьызэрыгугъэкIэрмкъым».

Кьанокъуэ Арсен кьызэхуэсахэр кьиГъэгуГъащ Iуащхьэмахуэ районым и щIыхуэм, Эльбрус поселкэм щыпсэуэрри хэту, зэман гъунэгъум кьриубыдзу яIущIэну.

Псалъэмакъым и кIэуэным республикэм и Iэтащхьэм кьыхигъэщхьэхукIащ гугъуехь пIуыхькIэхэр дэбгъэкIын папщIэ сыт хуэдэ Iэмал мыхъумыщIэри кьэбгъэсэбэп зэрымыхьунур: «Зэрыфлъэгъущи, властым зыри кьыфщIибзыщIыркъым икIи кьыкъэкI сыт хуэдэ Iуэхуми фи гъуэсу тепсэлъыхьыну хьэзырщ. Атlэ сыт хуэдэ Iуэхури зэрыдгъэгъэкIынмэ зэгъэуГъэу девгъэгупсыс, гъэзэгъэр зэхуэдмыщIу, хьэлэбэлыкъ кьэдмыIэту, законым кьеэзгъыну хэкIыпIэхэр кьызэрыгъэуным дытеетгъэпсэлъыхь. Фэри кьывгурыIуэу си гугъэщ туристхэм загъэпсэхуным кIэ зэран зэу сыт хуэдэ Iуэхури, псом япэу, зэран зыужьрэ Iуащхьэмахуэ районым щыпсэуэхэр арауэ зэрыщытыр».

Предприятэм я лэжьакIуэхэм ящIащ зым и улахуэр щIагъэзэщIам и Жэуапу ОАО-м и унафэщIэхэм жиIащ ар зыбжанэрэ зэрысмэгъджам кьыхэкIыу, иджыри закономрэ зэрыгъэзэжьмрэ иткIэ ахъшэ нэхъ мащIэ кьызэрыпэрыхьар. Зэрыщыту я кьапщтэмэ, Iуащхьэмахуэ лъапэ щыIэ кIапсэ гъуэгуэм и лэжьакIуэхэм ику иту кьаIэ-щIыхь мазэ улахуэу республикэм щатым нэхърэ нэхъ инщ, цIыхухэм а ахъшэр я зэманым ящорэхь.

ХЬЭГУАРЭ Джамилэ,
КъБР-м и Президентым и пресс-секретарь.

Зэфlагъэкlахэмрэ къалэнхэмрэ

(КIэухыр. Пэщlэдзэр 1-нэ нап.).

Адэкlэ Темиржанбий къытеувыIащ «2008-2010 гъэхэм псоми зэхуэдэу къыгъэсэбэп автомобиль гъуэгуэхэр ухуэныгъэ зегъэпэщыжьынымрэ» федерал инвестицэ программэм куейр зэрыгъэхэтым, абы и лъэныкъэкIэ ягугъэбэ зэфIагъэкIахэмрэ мы гъэм зэпэжьысыжьмрэ, социальнэ мыхьэнэ зиIэ унэхэмрэ псэупIэхэмрэ екIуалIэ гъуэгуэхэр зэрызэрахьэм, нэгъуэщIхэми.

- Иужьрей зэманым районым и агропромышленнэ комплексым мыIейуэ зеужь. Иджыпсту Iэщlышхуэу мин 17,5-рэ, мэлу мин 57,5-рэ яIащ. Куейм кьыщызэрагъэпэща «Эльбрус Агро-Инвест», «Дагран» ООО-хэр, «Шэрдж-I» подсобнэ хозяйствэр Iэщ гъэхуэным елъэныкъуэ. Зэрэгъыж, АщушIэжр къуажэхэм я фермэхэр зэрагъэпэщащых, «Гуэл Щхьэнтlэ» МУСХП-м сом мелуан 37-рэ и уасэ бинес-планыр игъэхьэзыращ. «АПК-м зегъэужьын» пIэлъкIэ проектым иткIэ, районым и мэкъумэшыщIэхэм иратащ сом мелуани 139-м хуэзэ кредиту 546-рэ, субсидиеу сом мелуани 2,8-рэ. Кредитхэмкlэ Iэщlышхуэу 1966-рэ, мэлу 2665-рэ, щыIэ 85-рэ, бжьэ мати 130-рэ, техникэ зэмылIэужьыгъуэхэр кьащэхуащ.

Италием и Iэщlагъэлlхэр я дэлэпыкъуэгъуэ бгыIэ, жьэгъуущIэ щIыпIэхэм псынщIэу зызыужь жыг хадэхэр щагъэкIыну я мурадщ. Ягъэнэхун папщIэ, мыкурысей лIэужьыгъэхэр Жэмтхьалэ Балъкъэр Ипщэрэ щагъэтIысащ, Балъкъэр Ипщэ къуажэм мэракIуэ Iэрысэр зэрэзэгъыным еплъынущ.

- Куейм и къуажэм и къуажэ 10-м щыщу 5-м ахэр яIэххэкъым. Абыхэм ехьэлIа Iуэхуэр зэфIэхыныр ди къалэн нэхъыщхьэхэм ящыщу кьыдолъытэ, - кьыжиГъащIащ къэпсэлъэныр.

Темиржанов Махъти и отчетым щызэпкрихащ щэнхабзэм, физкультурэмрэ спортымрэ я Iэнатlэхэр зэрагъэкIуэным хуэунэтIауэ зэрагъэкIэм, я жэуап щIэ хуащIу, я лъахэр фIыуэ яльагъуу щIэблэр кьэгъэтэджыным теухуа лэжьыгъэхэр зыхуэдэр, ар я цIыхубзыгъэ Iуэхум и щапхъэм зэрыщIапIыкIыр, жиIащ къуажэ хъумэныр щIыпIэхэм кьызэрыщызэрагъэпэщыр.

Абы зэрыжиIамкIэ, КъБР-м и Президент Къанокъуэ Арсен Шэрэдж районым и къуажэхэм щыкIуам пщэрыль 88-рэ ищIати, 68-р ягъэзэщIащ, 17-р мыгувэу зэфIэкIынущ.

Куейм administрацэм и Iэтащхьэм я пэ игъэщIапхъэу кьиульэтэ Iуэхугъуэхэр игъэзащIэ, я лъэужь, Къанокъуэ Арсен Шэрэдж районым и къуажэхэм щыкIуам пщэрыль 88-рэ ищIати, 68-р ягъэзэщIащ, 17-р мыгувэу зэфIэкIынущ.

Куей administрацэм и Iэтащхьэм я пэ игъэщIапхъэу кьиульэтэ Iуэхугъуэхэр игъэзащIэ, я лъэужь, Къанокъуэ Арсен кьиГъэльэгъуащ арэзы укъэзыщIэ лэжьыгъэхэр районым зэрыщекIуэкIыр икIи отчетыр кьищтащ.

КьыкlэлъыкIуэу зэхьыхьэм щыхэплъащ республикэм кьищэхуну пассажир транспортыр кьызэрагъэсэбэпыну щыкIэм.

КъБР-м Транспортымкlэ, связьмрэ гъуэгу хозяйствомкIэ и министр Сунш Ануарбий кьызэригъэльэгъуамкIэ, мыгувэу автобусыщIэу 50, троллейбусу 5 кьахуэкIэнущ. Ар пIалъэ убзыхуэм тету зыIэрагъэхьэну зытращыхьам и я лIэ Iыхьэрэ. Муниципальнэ районхэмрэ кьалэ округхэмрэ я администрацэхэм хэта тхылъхэм япкъ иткIэ, псоми зэхуэдэу кьагъэсэбэп пассажир транспортыр щIыпIэхэм трагъэшащ. Президентыр хэхауэ щIэупщIащ а Iуэхур куэй псоми зэрыщыщхэхуагъэхъуам, иужькIэ зэIуIумбэ кьызэмыкIыжьын щхьэкIэ, я деж щIэзэфIагъэкIахэм, апхуэдэу коммунальнэ Iуэхутlхьбэзэхэм папщIэ кьащэхуну техникэр кьызэрагъэсэбэпыну я мурадым.

Зытепсэлъыхьахэм теухуа унафэ кьащта нэхъжь, Къанокъуэ Арсен Президентым и сайтым кьагъэзыба упщIэхэм кьыитеувыащ.

ЗэIуIэм хэтащ КъБР-м и Парламентым и Тхьэмадэ **Чеченов Ануар**, республикэм и Президентым и Администрацэм и Унафэщым и кьалэнхэр зэрагъэзащIэ **Жаморэ Владимир**, Правительствэм и Iэтащхьэм и кьуэдзэ **ТхьэзэпэлъыкI Мурат, Дышэкl Мадинэ, Уэнаев Казым**, министрхэр, кьалэ комитетхэм я нэхъыжьхэр, кьулыкъущIэ щхьэхуэхэр.

АРУАН Алик.

Унэ 40-м зэран яхуэхъуащ

Уэшхьышхуэм и зэранкIэ Кэнжэ псыр кьиуащ, и Iуфэхэм кьыщыхэдэуэхри, псэупIэ унэхэм кьегъэщIыпIа щIыпIэхэр иригъэсэхащ. БгыпIэ лъэныкъуэмкIэ кьеха псыри хадэхэм, щIыхь-нэхэм, псэуалъэхэм ящIэуащ. Я насыпти, кьуажэдэсхэм я щхьэкIэ лей зытекIа яхэткIыщ.

КЭНЖЭДЭСХЭМ зэрыжаIэмкIэ, апхуэдизу псыр кьыщиур зэззэмысIа дыдэщ. Иужьрейуэ ар кьыщIыхьуар илъэсипщI и пэкIэщ. Кьуажэ administрацэм и Iэтащхьэ Олег щIыгъуэзэ дыдэрэщIа, уэшхьышхуэм и зэран нэхъыбэу зэкIар Ахъмэтым, Ахьуэхьым, Карбашевым и щIэнэ щыIэ узрамэхэм тет псэупIэ унэхэрэщ.

УФ-м и МЧС-м и Управленэу КъБР-м щыIэм и кьалэ Iуащхьэмахуэ и Iуащхьэм и Роберт зэрыжиIамкIэ, мэкъуаугъуэм и 14-м Кэнжэ псыр щащIэуащ унэ 40-м нэхлъэгъуэ. Псом ящIыпIэ зэрыщIэ, ар ящIыпIэ щыIэ Iуащхьэмахуэ лъапэ щыIэ туристIуэхущIапIэхэм кьаIэрыхьэ хэхъуэр Iуащхьэмахуэ районым зегъэужьным трагъэкIуадэ. Псалъэм кьыдэкIуэу жысIэнщи, республикэм кьихьэ инвестицэхэм я процент 30-р мы районым кьыхуаутIыпщ».

Апхуэдэу Президентым кьыхигъэщхьэхукIащ Iуащхьэмахуэ дэкI кIапсэ гъуэгуэхэр 2012 гъэм ухуэн яухьхуу абы и акцэхэр нэгъуэщI зым иратыну хуимыту республикэм и мылъкум щыщу зэрекIуэкIынущ. «Мы щыналъэм щаухуэ псори зым нэгъуэщI щыIэ хуэхьынукъым. Ахэр фэ, фи бынхэм кьыфхуэнэнущ. Фызэрыщыгъуэзэщи, Iуащхьэмахуэ лъапэ зэрызиIужьыну концепцэм кьызэрыщыгъэпIэгъуамкIэ, мы щIыпIэм лэжьапIэ Iэнатlэу мини 10 кьащIыщэрагъэпэщынэ хуейщ. Псом япэу абыхэм я гъэзэныгъэ ящIыпIэм щыпсэуахэр. НэгъуэщI щыIэпIэ кьикIыурэ зыми фи лэжьапIэр ффIиубыдыну кьыфхьэм, - яжриащ кьызэхуэсахэм Къанокъуэ Арсен. Абы кьыхигъэщхьэхуIащ щIыхьэр зэрыкуэнэр зэрегулъэгъуэр: «Дэ лъэпкъ зэныкъэкъуныгъэхэм дыхуэхьIуэну Iэмал иIэкъым, абы республикэм и псори гугъу иригъэхьыныр, сыту жыпIэмэ, ар зэпымыуэу зэрагъэзыщIыгъэ экономикэм зэран хуохъу. Ильэсищэ ныкъуэм кьриубыдэу дэ зыужьныныгъэ зэпIэзэрытым дыхуэкIуащ икIи ехъулIэныгъэ пIуыхькIэхэр кьэтхащ. Къэбгъэльэгъуэну ирикъунщ республикэм тепIэ щIыхьэр ящрильаГъуэ зэрыдгъэмэщIар, бюджетыр сом меларди 6-м щыщIэдзэзу мелард 21-м зэрынэдгъэсар. ЗэрыгурыIуэгъэщIи, гугъуехь псоми иджыри кьызэдэнэкIауэ пхужьIэнукъым, ахэр куэд мэхъу, ауэ длэжьари мащIэкъым. Си гугъэмкIэ, фэ зыкIи фыхуеийкъым а зыужьныныгъэр кьызэтеувыIэну. Фегулъсысыт, хэт абы хуейр? Дауи, Къэбэрдей-Балъкъэрым и щIыху кьызэрыгугъэкIрэ кьыкъэкI сыт хуэдэ Iуэхуми фи гъуэсу тепсэлъыхьыну хьэзырщ. Атlэ сыт хуэдэ Iуэхури зэрыдгъэдгъэкIынмэ зэгъэуГъэу девгъэгупсыс, гъэзэгъэр зэхуэдмыщIу, хьэлэбэлыкъ кьэдмыIэту, законым кьеэзгъыну зэкIыпIэхэр кьызэрыгъэуным дытеетгъэпсэлъыхь. Фэри кьывгурыIуэу си гугъэщ туристхэм загъэпсэхуным кIэ зэран зэу сыт хуэдэ Iуэхури, псом япэу, зэран зыужьрэ Iуащхьэмахуэ районым щыпсэуэхэр арауэ зэрыщытыр».

Предприятэм я лэжьакIуэхэм ящIащ зым и улахуэр щIагъэзэщIам и Жэуапу ОАО-м и унафэщIэхэм жиIащ ар зыбжанэрэ зэрысмэгъджам кьыхэкIыу, иджыри закономрэ зэрыгъэзэжьмрэ иткIэ ахъшэ нэхъ мащIэ кьызэрыпэрыхьар. Зэрыщыту я кьапщтэмэ, Iуащхьэмахуэ лъапэ щыIэ кIапсэ гъуэгуэм и лэжьакIуэхэм ику иту кьаIэ-щIыхь мазэ улахуэу республикэм щатым нэхърэ нэхъ инщ, цIыхухэм а ахъшэр я зэманым ящорэхь.

ХЬЭГУАРЭ Джамилэ,
КъБР-м и Президентым и пресс-секретарь.

Прокурор кIэлъыплъыныгъэм щIагъэувэ

КъБР-м и Прокуратурэм иджыблагъэ щекIуэкIа зэIущIэм щытепсэлъыхьащ Iэщlэ-кIэ щыхъухэм ягугъэхэр кьэлъыхьуэным, а щIэпхьаджэхэр и Iуэхьхэм я Iуэхуэр зэхэгъэкIыным теухуауэ зэхэзэхуэмэ Iэнатlэхэм зэфIагъэкIхэм.

РЕСПУБЛИКЭМ и прокурорым и кьуэдзэ Махуэ Артур кьыхигъащ 2009 гъэр кьызэрэхэгъэ нэгъуэщIым и мылъку зыгъэгъэхьэн мурадкIэ Iэщlэкlэ щIыхухэм нэхъыбэрэ ятеуэ зэрыхьуам зэригъэпIейтейр. Апхуэдэ щIэпхьаджагъэхэр кьызэпыудыным, ахэр зылъэкIахэр сэтей кьащIыным икIи Iуэхуэхэр зэхэгъэкIыным кьэлъыIауэ КъБР-м щыIэ МВД-м и къэлъыхьэныгъэ, следственнэ Iэнатlэхэм я лэжьыгъэм кьрикIуахэм арэзы укъызэрамыщIми кьытеуеныIащ.

2009 гъэм я яп мазитхум щIыхухэм ятеуащ, щIэпхьаджагъэу ялэжьыным процент 71,9-кIэ хэхьауащ. Гъэ, Iуащхьэмахуэ куейхэм кьыщыIэ-щIыпIейтей. Кьалэ, районхэм ОВД-хэуэдэ щIэпхьаджагъэу ялэжьыр нэхъыбэ щыхьауащ. Ильэсыр кьызэрихьэрэ щIыхухэм ятеуэным пыщIа щIэпхьаджагъэу 30 щыщIагъэщащ, сэтей кьахуэмыщIу 14-р щыхьауащ, уголовнэ Iуэхуу 35-рэ зэхагъэкI. Уголовнэ Iуэхуу 20 и кIэм нагъэкри, республикэм и судхэм я щIэхъхьащ, 4 кьызэтрагъэувыIащ, 31-м хоплъэ, уголовнэ Iуэхуу 21-рэ зылэжьахэмрэ абыхэм япщIащэмрэ ябзыхуакъым.

Прокурорым и кьуэдзэм кьызэрыкIыгъащащи, апхуэдэ щытыкIэм щIыхухэр зэхэгъэкIыпхьэхэр зэIущIэм щаубзыхуащ. Ахэр прокурор кIэлъыплъыныгъэм щIа-гъэувэ-нущ.

ТЭН Мурат.

Налшык зыгъэдахэ Іэнатіэ

● Ди къалэхэр

***Гъэм и сыт хуэдэ зэманми Къэбардей-Балькъэрым и щыхьэр Налшык и теплъэ тельыджэм нэрп пэри е хьэху. Ар зэщІэкъуащ, дахэщ, екІуащ, нхъуреягъкІэ щхьуантІагъэщ. Псом хэмыдыдэку щІэрагъэщІэщ зи тхьдэр 1850 гъэм къыщежьэ, Хьэтіохьэщокъуэм и хадэр. Кърымым кърашауэ щытащ япэу мыбы щагъэтІыса жыг лІэужьыгъуэхэр. А хадэм нобэ еубыд гектар 235-рэ. Ахэри, къалэм и уэрамхэмрэ и утхэмри гъэщІэрэзыІэныр, зехьэныр къызэрегъэпэщ «Къалэ зеленхоз» мунципальнэ Іуэхущ1апІэм.*

Я къалэнхэм зэрехьулІэм, гъатхэ мазэхэм нэхьыбэу зэлэжьахэм тедгъэпсэльыхьыну дэ зыхуэдгъэзащ а Іуэхущ1апІэм и унафэщІым и къуэдзэ Бгъэжьокъуэ Заурбэчэр, художникмоделькэр Тажь Альбинэ и фондым и унафэщ Тажь Борисэр).

...ДЫГЪЭМ зыхуэзыщий жыг дъагэхэм я щІагъым щІэтт сабий нэжэгужэхэр, абыхэм я дзрэжэгъуэр ядэзыІэт адэ-анэхэр, я долъхь-я щыпхъуэр. Гъуаздэжм екъэлІа хьэпшыпхэр щащэ тыкуэн щІыхьэпІэ гъэщІэрэщІам и бжэщхьэІуэм таурыхъым кьыхэкІа пщащэр напІэзыпІэм кьытохутэ. Сабийхэм я мызакъуэу, абы яфІэзыхьуэу епльащ кьызэхуэсахэм яхэта балигъхэри. Ар и теплъэкІи, и зыщІыкІэкІи апхуэдизкІэ удэзыхьэхти, тельыджэхэр кьыщІыхь щІыпІэ гъэрым укъыщыхутауэ кьыпфІэщІырт. Гупым я пащхьэм кьихутам кьызэхуэсахэм сэлам гуапэ яриха, закъригъэщІыхуащ. Ар «Сабингъу» щІыпІэ тельыджэм щыщт, и щІэр Розалиндэт, и ныбжьыр илъэс 231-м нэсат. Абы тухкум кьиришэурэ псори зытеуухужа тыкуэным и лэжьакІуэхэр зэІущІэм кьрихьэлІахэм кьаригъэщІыхуа ныжь, псалъэ иритащ Бгъэжьокъуэ Заурбэч.

- Сурэтыщ1хэм я зэгухьэныгъэм кьыбгъэдэкІыу сыхуейщ нобэ зи махуэр зыгъэльапІэ тыкуэнми абы и ныбжьэгъуфІ щыкІуухэми сехьуэхэуэ. Мыпхуэдэ сабий нэжэгужэхэр пльагъуну насыпщ, - жиІащ абы. - КъэкІуэнур нэху тхуэзыщІыну дызыщыгъуэ ныбжьыщІэ щыкІуухэм сыныбжьуэхьу. Гъуаздэжм, сурэт щІынмк дихьэх дэтхэнэми фи екъуІэнэгъэхэм хэгъэхъэуну ди гуапэщ.

Тажь Борис щыгъуазэ дыдэзрищІамкІэ, зІуущІэр кьыхэзыгъэпэщаи, ар зи жэрдэмри «Незнайка» тыкуэным и унафэщІ Форис Нинэщ. Сабийхэм я дзрэжэгъуэр кьиІэтмэ, зыгъэркІэ сэбэп яхуэхъуфмэ и гуапэу абы ныбжьыщІэхэр зэхуишэсат. Сурэтыщ1хэм я зэгухьэныгъэр, Тажь Борис зи унафэщІ фондыр, «Незнайка» тыкуэным и унафэщІ Сергей Ивановичрэ, хьэбла сабийхэми балигъхэми нЫуасэ сахуохьу. Анэшэ дадэ и Іуэхущ1апхэрэм нэхъ гу лъызотэ.

КьызэрыщІэкІыкІэ, дадэ езыр-езырыр ягъэгъэуэтыжа Іэщ1агъэ хьарзынэ и1эт - ар жыгГэкІт. Абы колхозым и жыг хадэшхуэ гектар щэ бжьыгъэм нэсыр и закъуэ зэрихьэрт. Илъэс кьэскІэ жыгхэм якІалъэплъырт - игъэкъабзэрт, иухьуэнщІырт.

А зэманым хуэщІауэ псэу унагъуэ кьуажэм щыбгъуэтынутэкъым: хэт щыгъынбджэт, хэт ерыскъыр зыгъэкъуртэкъым, хэти гъэсынпхъэм и бэлыхьым иукІырт. «Вы зимыІэм шкІэ щІещІэ», - жыхуаІэ псалъэжьыр а лъэхъэнэ бзаджэм кьежьауэ кьэщІэкІынт. Губгъуэ лэпльагъуну насыпщ - жиІащ абы. - КъэкІуэнур нэху тхуэзыщІыну дызыщыгъуэ ныбжьыщІэ щыкІуухэм сыныбжьуэхьу. Гъуаздэжм, сурэт щІынмк дихьэх дэтхэнэми фи екъуІэнэгъэхэм хэгъэхъэуну ди гуапэщ.

Тажь Борис щыгъуазэ дыдэзрищІамкІэ, зІуущІэр кьыхэзыгъэпэщаи, ар зи жэрдэмри «Незнайка» тыкуэным и унафэщІ Форис Нинэщ. Сабийхэм я дзрэжэгъуэр кьиІэтмэ, зыгъэркІэ сэбэп яхуэхъуфмэ и гуапэу абы ныбжьыщІэхэр зэхуишэсат. Сурэтыщ1хэм я зэгухьэныгъэр, Тажь Борис зи унафэщІ фондыр, «Незнайка» тыкуэным и унафэщІ Сергей Ивановичрэ, хьэбла сабийхэми балигъхэми нЫуасэ сахуохьу. Анэшэ дадэ и Іуэхущ1апхэрэм нэхъ гу лъызотэ.

КьызэрыщІэкІыкІэ, дадэ езыр-езырыр ягъэгъэуэтыжа Іэщ1агъэ хьарзынэ и1эт - ар жыгГэкІт. Абы колхозым и жыг хадэшхуэ гектар щэ бжьыгъэм нэсыр и закъуэ зэрихьэрт. Илъэс кьэскІэ жыгхэм якІалъэплъырт - игъэкъабзэрт, иухьуэнщІырт.

А зэманым хуэщІауэ псэу унагъуэ кьуажэм щыбгъуэтынутэкъым: хэт щыгъынбджэт, хэт ерыскъыр зыгъэкъуртэкъым, хэти гъэсынпхъэм и бэлыхьым иукІырт. «Вы зимыІэм шкІэ щІещІэ», - жыхуаІэ псалъэжьыр а лъэхъэнэ бзаджэм кьежьауэ кьэщІэкІынт. Губгъуэ лэжьыгъэхэр зи щхьэгъусэхэр зауэм хэкІуэда фызабэхэмрэ сабийхэмрэ яГъэзащІэрт. Махуэр яхуримыкІымэ, жэщыр кьыдэкІуэу лажьэхэрт.

Сэри тІэкІу сыкъэжэпхъати, дадэ Іэпыдзлъэпыдз сищІырт. Псом хэмыдыду дадэ Іэщ1ыдзлъэпыдзыр батхэрт, колхоз жыг хадэшхуэм щелэжьым дежт. Жыгхэм къагуих нэхъ къудамэ пІащ хуэдэхэр джафэ цІыкІуу кьыхэзыгъэнщІыкІырт, ахэр Іэплакі1уэрэ зэгъэпсыхьэрти, иужькІэ езым быдэу схуэзэкІуэцІипхэрт, нэхъ тыншу слъэфын папщІэ, бжэгъу лъакъуитІ хуэдэ схэщІигъэуэзэрти, си дамэм кьытрильхьэрт. «Иджы мис мы пхъэ Іэплір мыпхуэдэ унагъуэм яхуэльэф», - жиІэрти сригъажьэрт. Апхуэдизу мазэ къэс екІуэкІырт.

Ауэрэ зыдэІэпыкъуэн хуейкэр нэхъыбэ хэпхрт, пхъэ ГъэсынкІэ кьызидипльэфын хуейр нэхъ жыжьэ кІуатэрт. Абыи Іэмал кьыхуигупсысащ дадэ. Зы жэмыжь кьытхуэнат. Аратти, Іэкіэ кьетшэн1 ди Іэщ1ыкІэ гуфэхэр нэхъ кІыхь ещІ, вызакъуэбжь зэрегъэпэщыри, жэмыр абы щыдощІэ. Иджы абыкІэ зэбгрызэш жыг хъдамэхэм кьыхэдухъуэнщІыкІіа ГъэсынпхъэР. «Мыр анэш дадэ кьызигъэшащ», - яжеСІамэ: «А-а, Дадэипсэ хъунщ уэ жыхуэпІэр», - кьыжэІэрт псоми.

Ар си анэш дадэ щхьэкІэ, сэр нэхърэ адрейхэм нэхъыфІу яцІыхуу кьэщІэкІат. Псалъэ дахэ, зыуэхьу гуапэ куэд кьыхужаІэрт сыздыЩхьэу хъуам. Ар икІи абы хэуфащэт.

Дэ ун жыг хадэ хъарзынэ диІэт. Абыхэм яхэтт кьужьейхэр, дэшхуейхэр, мыЗрысейхэр, кьыпщІейхэр, нэгъуэщІ куэди. Гъэмахуэм жыгхэр зыгъуэр и цыхьэгъусэхэр зауэм хэкІуэда фызабэхэмрэ сабийхэмрэ яГъэзащІэрт. Махуэр яхуримыкІымэ, жэщыр кьыдэкІуэу лажьэхэрт.

Сэри тІэкІу сыкъэжэпхъати, дадэ Іэпыдзлъэпыдз сищІырт. Псом хэмыдыду дадэ Іэщ1ыдзлъэпыдзыр батхэрт, колхоз жыг хадэшхуэм щелэжьым дежт. Жыгхэм къагуих нэхъ къудамэ пІащ хуэдэхэр джафэ цІыкІуу кьыхэзыгъэнщІыкІырт, ахэр Іэплакі1уэрэ зэгъэпсыхьэрти, иужькІэ езым быдэу схуэзэкІуэцІипхэрт, нэхъ тыншу слъэфын папщІэ, бжэгъу лъакъуитІ хуэдэ схэщІигъэуэзэрти, си дамэм кьытрильхьэрт. «Иджы мис мы пхъэ Іэплір мыпхуэдэ унагъуэм яхуэльэф», - жиІэрти сригъажьэрт. Апхуэдизу мазэ къэс екІуэкІырт.

Ауэрэ зыдэІэпыкъуэн хуейкэр нэхъыбэ хэпхрт, пхъэ ГъэсынкІэ кьызидипльэфын хуейр нэхъ жыжьэ кІуатэрт. Абыи Іэмал кьыхуигупсысащ дадэ. Зы жэмыжь кьытхуэнат. Аратти, Іэкіэ кьетшэн1 ди Іэщ1ыкІэ гуфэхэр нэхъ кІыхь ещІ, вызакъуэбжь зэрегъэпэщыри, жэмыр абы щыдощІэ. Иджы абыкІэ зэбгрызэш жыг хъдамэхэм кьыхэдухъуэнщІыкІіа ГъэсынпхъэР. «Мыр анэш дадэ кьызигъэшащ», - яжеСІамэ: «А-а, Дадэипсэ хъунщ уэ жыхуэпІэр», - кьыжэІэрт псоми.

Ар си анэш дадэ щхьэкІэ, сэр нэхърэ адрейхэм нэхъыфІу яцІыхуу кьэщІэкІат. Псалъэ дахэ, зыуэхьу гуапэ куэд кьыхужаІэрт сыздыЩхьэу хъуам. Ар икІи абы хэуфащэт.

Дэ ун жыг хадэ хъарзынэ диІэт. Абыхэм яхэтт кьужьейхэр, дэшхуейхэр, мыЗрысейхэр, кьыпщІейхэр, нэгъуэщІ куэди. Гъэмахуэм щегъэжьауэ щІымахуэ хъуху дадэ дэнэ кІуэн хуей хъуами, и жыг хадэм кьыхэхъуКІа пхъэщхьэмыщхьэхэм ящІыщ и къэптал кьуащІэ е шухьэ зытебэа и джэдыгу жыпхэм ярымыпІуу зэи пщІанТэм Іэ зытрэгъэкІыу. Абы кьыпежьажьэрт щыКІыхэр: «Дадэ, дадэ, сыт нобэ кьытхуэпхьар?» - жаІэурэ. «Мис, дадэ и псэ, мис, дадэ и псэ», - жиІэурэ езыми яхуигъэшырт иІыгъэщІ. Ди хадэмрэ ди гъунэгъу ипщэм еймрэ кууТі дэттэкъым, абдеж щыпсэур дадэ и кІуэшым и къуэрати. КууТым и пІкІэ, дамыгъэ I папщІэу, хадэм ижІыхьагъэ Іэ псыЗрыщІ щыкІу дэжьырт. А псыЗрыщІэр ди кузбжэ дыхьэпІэм деж кьыщыщІэжьыжьыр, хьэблэри ди пщІэнкІэ кьыщыщІ псорэ ягъэщІэнкІэ ирыщІырт. Мыр псыхьэ кьакІуэрт хьыджэбэ щІыкІуи, щІыхьэ хэкІуэтхэри, нысащІэхэри. Псыхьэ кьэкІуа дэтхэнэми и пхъэщхьэмыщхьэм щыщ иримытауэ, Іэмал зэригъэпэщкІэ, Іуигъэжьжьэрт ЗкІыкІэ. КІірущІэкІэ фІэкІ псыр кьиІбгъахьуэ хъуртэкъым, кьиГъэхъуапІэр куу яхуищІми, ятІэм исеижьыр. Арати, бжьамий нэхъ гъумкэм щыщ кьеГъуэтри, куэбжэ дыхьэпІэм щІелъхьэ, пэгуныр щІэбГъэувэ хъууэ яхуеощІи, псы кьиГъэхъуэныр нэхъ тыпш мэхъу. Жыгым кьыпІыху пхъэщхьэмыщхьэ хэхуэри псы Іэрыщэм хэхуэрт, ауэ ар езыми кьыхихьжыртэкъым, дэри кьыхэтхьжу идэртэкъым. Псым ирихьэжьэрти ихьырт, пэгунми «ПомпІ-ПомпІ» жаІэурэ «хэхпкІэ». НысащІэ кьытемыхьэхэм ящыщ псыхьэ кьэкІуауэ кьиищІамэ, псым хэхуэхэр фІэмащІэмэ е фІэмыхьэнэшэмэ, кьиГъэ игъэсысурэ яхухикІутэрт нэхъыбкъэгъуэр и цыхьэгъусэхэр зауэм хэкІуэда фызабэхэмрэ сабийхэмрэ яГъэзащІэрт. Абы и щыхьэгъусэ Хьэрэшиеи щхьэжІэ, закъримыгъэщІэну нужь итщ. Гуапэгъуэ, дыдгъэнынуэ гу щыхьуэм, гъащІэм яхуиГэр езэщагъэр зытет и нэ дахэхэм кьыщІех Хурирэт. Бжьэндэхэм яхэту кьыщІэкІыщкъым ар фІыуэ зымыльагъу икІи пщІэшхуэ кьыхуэзымыщІ.

● Жьыщхьэ махуэ

Хурирэт и гъащІэр

Ди нэхъыжьыфІхэу зи гъащІэр щапхъэу бгъэльагъуэ хьуныхэм ящыщщ зи ныбжьыр илъэс 90-м щхьэдэхэ, Бахьсэн кьалэм ныпсэу Дыду Хурирэт Іэлисэхь и пхьэр. И Іуэхущ1апІэ гъэзэгъаным техуэуа хьыбарэхр кьыщыІуэтэжкІэ, Хурирэт и нэ гуапитІыр кьэзгъэ псыІэ кьохьу, ауэ кьедаІуэхэр имыгъэщхьеиц щхьэжІэ, закъримыгъэщІэну нужь итщ. Гуапагъуэ, льагъэныбжьуэ щыхьэм, гъащІэм яхуиГэр езэщагъэр зытет и нэ дахэхэм кьыщІех Хурирэт. Бахьсэндэхэм яхэту кьыщІэкІыщкъым ар фІыуэ зымыльагъу икІи пщІэшхуэ кьыхуэзымыщІ.

АБЫди къралым и тхьдэм щыщ куэд и нэгу щІэкІаУэ жыпІэ хъунущ. Колхоз гъащІэщІэр щаухуэмрэ ильэситхэм кьрибубэу зэфІагъэкІыну лэжьыгъэхэр щаубзыжу лъхъэхэмрэ ар ныбжьыщІэу, зи кьаруу зэфІэувэгъэу хъыджэбзу ирихьэлІащ. Хэку зауэшхуэр кьыщыхьеям щыгъэ, ар зи щІалэгъуэ бзыпхъугъэ дахэт. Зауэм и пэм кьыщыщІэдзауэ и кІэм нэх хэтауэ жыпІэ хъунущ ар. Іэщ1ыгъыу биём пэщІэмытами, фронтым и щІыбагъым лъэкІ кьыщигъэнакъым. ЩІытІым щылэжьащ, щІыхухьу Іуэхуу кьуажэм дэлъар езыхьэкІа бзыльхугъэхэм яхэтащ.

- Гугъуехьхэм ткІийуэ дапэщІэтащ дэ. НэгъуэщІуи хъунутэкъым. ФІыуэ кьыдгурыІуэрт апхуэдизу бзылъхь щІэтщэчыр ди Хэкум и хуитныгъэр, ди Іыхьлыхэм, благъэхэм я гъащІэр хьуэмэкІуэ зэрыщытыр, - игу кетэжьІкІэ Хурирэт. - Ди лъэр щІигъэхурт зауаем кьытхуихь гуэзэрэгъуэхэм... Ауэ сыт тщІэнт? Дэ тхуздэхэр щэрэ минрэт.

ЛІыхьжьыгъэ куэд зэрахьащ, гуГуехь Іэджи яшэчащ а лъэхъэнэм Хурирэт сымэ. И ныбжьыгъуэр и гъуэгу, абы и унафэщІ, «Черкесия моя, боль моя» тхьыть тельыджэр зи Іэдакъэ кьыщІэкІа Половинкинэ Тамарэрэ.

Мы зэІущІэм псалъэ гуапэ куэд щыхуажаІащ а щыхубзым. Езыр кьыщыпсалъэм кьыхихгъащІ: «Сэ бати згъэшауэ зыкъэслъытэжыркъым, сыэтнографщи, си кьалэныр згъэзащІу аращ».

«Пэрыт» зэгухьэныгъэм и гъэкьыгъэм жыджэру хэт, КъБКЪУ-м и еГэджакІуэ, профессор Бакъ Зерэ тепсэлъыхьащ Хэкум кьэзыгъэзэжхэм бзэмкІэ гуныкъэгъуэ зэрАГэм икІи ди пЭпкъыгъэ студентхэмрэ аспирантхэмрэ бзитІкІэ егъэджэнымкІэ мы зэгухьэныгъэр дэІэпыкъуэгъу кьаІэзэрыкІуэ. ЗэлущІэм и гугъу щащащ зи щІыпІэ къэзыгъэзэжхэр зрихьэлІэ лъэпощхьэпохэмрэ абыхэм уаэзэрыпэщІэтыну щыкІэхэмрэ теухуауэ «Пэрытым» зэфІагъэкІа Іуэхуэмрэ дгъэкІэ кьыпэщыІэ кьалэнхэмрэ.

ГЪУКІЭЛІ Исуф.

● Жылагъуэ зэгухьэныгъэхэр

«Пэрытым» и жэрдэмкІэ

«ПЭРЫТ» щІыхьэб зэгухьэныгъэр кьызэрыкІэрагъэпэщІэ зэрыщІэкІ мыщІами, лъэпкъыр зэкъуэгъэуэвэным, адыгэ щІалэгъуалэр зэрыгъэщІыхуным теухуа зэІущІитІ иригъэкІащ.

Ятэ зэжуэсым кьрагъэбгъэзащ Къэрэшией Шэрдэжсэм щыІэ щІалэгъуалэ Хасэм хэтхэр. Зэхуэсым кьрихьэлІахэр тепсэлъыхьащ дуней псом щикъуэда адыгэхэр зэрыщІэным, псом хэмыдыдэу щІэбгъэр зэрыубыдыным теухуауэ нобэ гъэкьыпхъэхэм. ЕтІуанэ зэІущІэм хэтыну «Пэрытым» кьригъэблэгъащ Мэздэгу адыгэхэм я лІыкІуэ щІыхь 30-рэ Шапсыгъэр щыпсэу Лазаревскэ кьалэм и Адыгэ музеим и кьызэгъэпэщакІуэ, абы и унафэщІ, «Черкесия моя, боль моя» тхьыть тельыджэр зи Іэдакъэ кьыщІэкІа Половинкинэ Тамарэрэ.

Мы зэІущІэм псалъэ гуапэ куэд щыхуажаІащ а щыхубзым. Езыр кьыщыпсалъэм кьыхихгъащІ: «Сэ бати згъэшауэ зыкъэслъытэжыркъым, сыэтнографщи, си кьалэныр згъэзащІу аращ».

«Пэрыт» зэгухьэныгъэм и гъэкьыгъэм жыджэру хэт, КъБКЪУ-м и еГэджакІуэ, профессор Бакъ Зерэ тепсэлъыхьащ Хэкум кьэзыгъэзэжхэм бзэмкІэ гуныкъэгъуэ зэрАГэм икІи ди пЭпкъыгъэ студентхэмрэ аспирантхэмрэ бзитІкІэ егъэджэнымкІэ мы зэгухьэныгъэр дэІэпыкъуэгъу кьаІэзэрыкІуэ. ЗэлущІэм и гугъу щащащ зи щІыпІэ къэзыгъэзэжхэр зрихьэлІэ лъэпощхьэпохэмрэ абыхэм уаэзэрыпэщІэтыну щыкІэхэмрэ теухуауэ «Пэрытым» зэфІагъэкІа Іуэхуэмрэ дгъэкІэ кьыпэщыІэ кьалэнхэмрэ.

ГЪУКІЭЛІ Исуф.

● Гъэлъэгъуэныгъэ-

Адыгэ бзылъхугъэ цІэрыІуэхэр

Зи акъылкІэ, хахуагъэкІэ, дахагъэкІэ дунейпсо зыщІэм ныкъэна бзылъхугъэ куэд дуней тетащ. АпхуэдизкІэ щыхуэхэм яхэтащ зауэдІахьуэхэр, къэрал унафэщІхэр, пащхьыкІ щхьэгъусэхэри. Зи гугъу тщІы щІыхьэхэм ящыщ ныбжьэгъуэм кьаухэкІаи Къэрал куэдым кьикІауэ ди щІыналъэм щыхьэщІа щІэныгъэлІэхэм, зыпльыхьакІуэхэм, тхакІуэхэм куэд жаІащ абыхэм я гъащІэм, дахагъым теухуауэ.

А ПСОРИ Іуплщ1ы, наІуэу уи нэгу кьыщІохьэ, пщІыхьэпІэм ухэт хуэдэ, зэманым и гъунапкъэ жьыжьэхэм укьыщохутэ Налшык кьалэм дэт ныбжьыщІэ библиотекэм, Мэшыкъуэ Іюдэ зи унафэщІм, кьыщыІэІуэха тхэлъэгъуэныгъэр плъэгъуа нэужь. Япэу гу лъыботэ щыхьар хужь зытелъ, адыгэ фащэ екІу зыщІигъ цІыхубзым и сурэтым, кьыкІэльыкІуэ блын щІэльэныкъуэр зыубыд стендышхуэр. Абы кьыт ощ пащтыхь Грозный Иван и щхьэгъусэу щыта Идар Гуащэнэ Темыркъуэ и пхъур, абы и щыпхъуэхуэ Лъабгъ Іэщ - Астрахьан нэгъуеипщым и къуэм и щхьэгъусэр, Нэгъуеишхуэм и хьаным и къуэм и щхьэгъусэ Мэлхъурыб, Курлям и пащтыхь Бахтанг Б-нэм и щхьэгъусэ, куржы пащтыхь гуащэ Данизэт (Русудан), сабийуэ Тыркум щащаУэ щыта, иужькІэ Франдзыкм и классик хьуэ Шарлоттэ Аиссе (Хьэйшэт), нэгъуэщІэрэ. Апхуэдизу гъэльэгъуэныгъэм ельхъэм яфІэгъэщІэгъуэну щыгъуазэ защІ Франдзыкм и щащэ гъаПІэ зыхуагъэфэщауэ щыта Хьэгъуаджэгъуэ Елизэсхьан, балегринэ, кичиофыл 31-м щыджэгуа Щамырэз Монико (Черинэ Людмилэ) сымэ я сурэтхэм, абыхэм ятеухуэ тхытхэхэм.

- Ди тхьдэ Іэльэгъуэныгъэр нэхъыбэгъу зытедухуар адыгэ щІыхьэбгъуэ дуней псом кьызэрыщащІыхьуу щыта хахуагъэрэ, дахагъэрэ, зэфІэкІырэ, нэхъапэмэ иджыри абыхэм ди тхьдэм хэльхьэныгъэшхуэ зэрыхуящІырэ, - жеІэ библиотекэм и абонент кьудамэм и унафэщІ Щэрдан Эмэз. - Дэ ди куэдш Іюдилиэ, Апхуэдизкъуэм зэи щымыщІэн льэпкъ Тхьэм дищІ!

Библиотекэм и лъжьакІуэхэм кьызэрагъэпэщца гъэльэгъуэныгъэм мыхьэнэшхуэ иІэщ, Тхьанэ Іэзэм, у сакІуэжэм, щІэныгъэлІхэм я тхьилъ купщІафІэу абы утыку кьыщрахьаХэр зыльэгъуэхэм иджыри кьэс зыщымыгъуэзэ куэд кьащІащ.

СОКЪУР Жамболэт.

Налшык зыгъэдахэ Іэнатіэ

● Ди къалэхэр

нущ. ЩІэныгъэ нэхъыщхьэ зиІэхэр, Іуэхум хуеджакъэр, хуэІэзэхэр ди куэдщ, абыхэм лэжьыгъэхэр тэмэму кьыЗэрагъэпэщ.

- Нобэ сытхэм нэхъ фаГъэпІейтейрэ?

- Кьыззэрыхэзгъэщащи, лэжьакІуэхэр кьыдомэщІэкІ. Ди предприятэр щІыхуэхуэ зыхуей Іуэхущ1апІэщи, нэхъыбэ кьыззэрыщтэнымэ дыхущІокъу. ЕтІуанэрэуэ, хуабжьу жаІаІъэлъэкІэ зыщІ еІуэщІэхэр, мысэхэр зэрыщыІэр. Лэжьакіуэхэм егъуэу ящІ дахагъэр яутэ, яуцІэпІ. Кьапщтэмэ, кьалэ паркым ит тетІысхьэпІэхэр, кІэрыхуБжьэрыхуи идзапІэхэр щхьэрадзэ, якъутэ, жыгыщІэ щІыкІуэкэмрэ удз гъэГъа екІуэхэм я кьыхачыкІэ. Зэранщ1ащ1ыуэхэм кьрадзэркъым пльагъуну насыпщ, - жиІащ абы. - КъэкІуэнур нэху тхуэзыщІыну дызыщыгъуэ ныбжьыщІэ щІыкІуухэм сыныбжьуэхьу. Гъуаздэжм, сурэт щІынмк дихьэх дэтхэнэми фи екъуІэнэгъэхэм хэгъэхъэуну ди гуапэщ.

Тажь Борис щыгъуазэ дыдэзрищІамкІэ, зІуущІэр кьыхэзыгъэпэщаи, ар зи жэрдэмри «Незнайка» тыкуэным и унафэщІ Форис Нинэщ. Сабийхэм я дзрэжэгъуэр кьиІэтмэ, зыгъэркІэ сэбэп яхуэхъуфмэ и гуапэу абы ныбжьыщІэхэр зэхуишэсат. Сурэтыщ1хэм я зэгухьэныгъэр, Тажь Борис зи унафэщІ фондыр, «Незнайка» тыкуэным и унафэщІ Сергей Ивановичрэ, хьэбла сабийхэми балигъхэми нЫуасэ сахуохьу. Анэшэ дадэ и Іуэхущ1апхэрэм нэхъ гу лъызотэ.

КьызэрыщІэкІыкІэ, дадэ езыр-езырыр ягъэгъэуэтыжа Іэщ1агъэ хьарзынэ и1эт - ар жыгГэкІт. Абы колхозым и жыг хадэшхуэ гектар щэ бжьыгъэм нэсыр и закъуэ зэрихьэрт. Илъэс кьэскІэ жыгхэм якІалъэплъырт - игъэкъабзэрт, иухьуэнщІырт.

А зэманым хуэщІауэ псэу унагъуэ кьуажэм щыбгъуэтынутэкъым: хэт щыгъынбджэт, хэт ерыскъыр зыгъэкъуртэкъым, хэти гъэсынпхъэм и бэлыхьым иукІырт. «Вы зимыІэм шкІэ щІещІэ», - жыхуаІэ псалъэжьыр а лъэхъэнэ бзаджэм кьежьауэ кьэщІэкІынт. Губгъуэ лэжьыгъэхэр зи щхьэгъусэхэр зауэм хэкІуэда фызабэхэмрэ сабийхэмрэ яГъэзащІэрт. Махуэр яхуримыкІымэ, жэщыр кьыдэкІуэу лажьэхэрт.

Сэри тІэкІу сыкъэжэпхъати, дадэ Іэпыдзлъэпыдз сищІырт. Псом хэмыдыду дадэ Іэщ1ыдзлъэпыдзыр батхэрт, колхоз жыг хадэшхуэм щелэжьым дежт. Жыгхэм къагуих нэхъ къудамэ пІащ хуэдэхэр джафэ цІыкІуу кьыхэзыгъэнщІыкІырт, ахэр Іэплакі1уэрэ зэгъэпсыхьэрти, иужькІэ езым быдэу схуэзэкІуэцІипхэрт, нэхъ тыншу слъэфын папщІэ, бжэгъу лъакъуитІ хуэдэ схэщІигъэуэзэрти, си дамэм кьытрильхьэрт. «Иджы мис мы пхъэ Іэплір мыпхуэдэ унагъуэм яхуэльэф», - жиІэрти сригъажьэрт. Апхуэдизу мазэ къэс екІуэкІырт.

Ауэрэ зыдэІэпыкъуэн хуейкэр нэхъыбэ хэпхрт, пхъэ ГъэсынкІэ кьызидипльэфын хуейр нэхъ жыжьэ кІуатэрт. Абыи Іэмал кьыхуигупсысащ дадэ. Зы жэмыжь кьытхуэнат. Аратти, Іэкіэ кьетшэн1 ди Іэщ1ыкІэ гуфэхэр нэхъ кІыхь ещІ, вызакъуэбжь зэрегъэпэщыри, жэмыр абы щыдощІэ. Иджы абыкІэ зэбгрызэш жыг хъдамэхэм кьыхэдухъуэнщІыкІіа ГъэсынпхъэР. «Мыр анэш дадэ кьызигъэшащ», - яжеСІамэ: «А-а, Дадэипсэ хъунщ уэ жыхуэпІэр», - кьыжэІэрт псоми.

Ар си анэш дадэ щхьэкІэ, сэр нэхърэ адрейхэм нэхъыфІу яцІыхуу кьэщІэкІат. Псалъэ дахэ, зыуэхьу гуапэ куэд кьыхужаІэрт сыздыЩхьэу хъуам. Ар икІи абы хэуфащэт.

Дэ ун жыг хадэ хъарзынэ диІэт. Абыхэм яхэтт кьужьейхэр, дэшхуейхэр, мыЗрысейхэр, кьыпщІейхэр, нэгъуэщІ куэди. Гъэмахуэм щегъэжьауэ щІымахуэ хъуху дадэ дэнэ кІуэн хуей хъуами, и жыг хадэм кьыхэхъуКІа пхъэщхьэмыщхьэхэм ящыщ и къэптал кьуащІэ е шухьэ зытебэа и джэдыгу жыпхэм ярымыпІуу зэи пщІанТэм Іэ зытрэгъэкІыу. Абы кьыпежьажьэрт щыКІыхэр: «Дадэ, дадэ, сыт нобэ кьытхуэпхьар?» - жаІэурэ. «Мис, дадэ и псэ, мис, дадэ и псэ», - жиІэурэ езэщи яхуигъэшырт иІыгъэщІ.

Ди хадэмрэ ди гъунэгъу ипщэм еймрэ кууТі дэттэкъым, абдеж щыпсэур дадэ и кІуэшым и къуэрати. КууТым и пІкІэ, дамыгъэ I папщІэу, хадэм ижІыхьагъэ Іэ псыЗрыщІ щыкІу дэжьырт. А псыЗрыщІэр ди кузбжэ дыхьэпІэм деж кьыщыщІэжьыжьыр, хьэблэри ди пщІэнкІэ кьыщыщІ псорэ ягъэщІэнкІэ ирыщІырт. Мыр псыхьэ кьакІуэрт хьыджэбэ щІыкІуи, щІыхьэ хэкІуэтхэри, нысащІэхэри. Псыхьэ кьэкІуа дэтхэнэми и пхъэщхьэмыщхьэм щыщ иримытауэ, Іэмал зэригъэпэщкІэ, Іуигъэжьжьэрт ЗкІыкІэ. КІірущІэкІэ фІэкІ псыр кьиІбгъахьуэ хъуртэкъым, кьиГъэхъуапІэр куу яхуищІми, ятІэм исеижьыр. Арати, бжьамий нэхъ гъумкэм щыщ кьеГъуэтри, куэбжэ дыхьэпІэм щІелъхьэ, пэгуныр щІэбГъэувэ хъууэ яхуеощІи, псы кьиГъэхъуэныр нэхъ тыпш мэхъу. Жыгым кьыпІыху пхъэщхьэмыщхьэ хэхуэри псы Іэрыщэм хэхуэрт, ауэ ар езыми кьыхихьжьыртэкъым, дэри кьыхэтхьжу идэртэкъым. Псым ирихьэжьэрти ихьырт, пэгунми «ПомпІ-ПомпІ» жаІэурэ «хэхпкІэ». НысащІэ кьытемыхьэхэм ящыщ псыхьэ кьэкІуауэ кьиищІамэ, псым хэхуэхэр фІэмащІэмэ е фІэмыхьэнэшэмэ, кьиГъэ игъэсысурэ яхухикІутэрт нэхъыбкъэгъуэр и цыхьэгъусэхэр зауэм хэкІуэда фызабэхэмрэ сабийхэмрэ яГъэзащІэрт. Абы и щыхьэгъусэ Хьэрэшиеи щхьэжІэ, закъримыгъэщІэну нужь итщ. Гуапагъуэ, льагъэныбжьуэ щыхьэм, гъащІэм яхуиГэр езэщагъэр зытет и нэ дахэхэм кьыщІех Хурирэт. Бахьсэндэхэм яхэту кьыщІэкІыщкъым ар фІыуэ зымыльагъу икІи пщІэшхуэ кьыхуэзымыщІ.

АБЫди къралым и тхьдэм щыщ куэд и нэгу щІэкІаУэ жыпІэ хъунущ. Колхоз гъащІэщІэр щаухуэмрэ ильэситхэм кьрибубэу зэфІагъэкІыну лэжьыгъэхэр щаубзыжу лъхъэхэмрэ ар ныбжьыщІэу, зи кьаруу зэфІэувэгъэу хъыджэбзу ирихьэлІащ. Хэку зауэшхуэр кьыщыхьеям щыгъэ, ар зи щІалэгъуэ бзыпхъугъэ дахэт. Зауэм и пэм кьыщыщІэдзауэ и кІэм нэх хэтауэ жыпІэ хъунущ ар. Іэщ1ыгъыу биём пэщІэмытами, фронтым и щІыбагъым лъэкІ кьыщигъэнакъым. ЩІытІым щылэжьащ, щІыхухьу Іуэхуу кьуажэм дэлъар езыхьэкІа бзылъхугъэхэм яхэтащ.

- Гугъуехьхэм ткІийуэ дапэщІэтащ дэ. НэгъуэщІуи хъунутэкъым. ФІыуэ кьыдгурыІуэрт апхуэдизу бзылъхь щІэтщэчыр ди Хэкум и хуитныгъэр, ди Іыхьлыхэм, благъэхэм я гъащІэр хьуэмэкІуэ зэрыщытыр, - игу кетэжьІкІэ Хурирэт. - Ди лъэр щІигъэхурт зауаем кьытхуихь гуэзэрэгъуэхэм... Ауэ сыт тщІэнт? Дэ тхуздэхэр щэрэ минрэт.

ЛІыхьжьыгъэ куэд зэрахьащ, гуГуехь Іэджи яшэчащ а лъэхъэнэм Хурирэт сымэ. И ныбжьыгъуэр и гъуэгу, абы и унафэщІ, «Черкесия моя, боль моя» тхьыть тельыджэр зи Іэдакъэ кьыщІэкІа Половинкинэ Тамарэрэ.

Мы зэІущІэм псалъэ гуапэ куэд щыхуажаІащ а щыхубзым. Езыр кьыщыпсалъэм кьыхихгъащІ: «Сэ бати згъ

Нало Заур и щIыхькIэ

● Пшыхьэр

Иджыблагъэ Хьэтуей кьуажэм пшыхь дахэ щекIуэкIащ. Ар теухуат эи сабиигъуэр Урыху псыхьуэм щIэзыгъэкIуа, эи щIалэгъуэр кIыщым щезыхьэкIа, тхакIуэ-новеллист гъэзэджэ, щIэныгъэлI Нало Заур. Эрыщ къыззригъэпэщат егъэджэныгъэмкIэ район Iуэхущапм и методист Табрыхь Ларисэ, Налор кьыщалъхуа кьуажэм. Лэскэн куейм и адрей курыт школхэм я егъэджакIуэхэмрэ еджакIуэ щIыкIуэхэмрэ.

ЦIыхУМкьигъэщIар къызэралытар ужырей лъэпкъым, атIэ къызыхэкIа лъэпкъым, хэкум хуиIэжьаужмкIэ щхьэ. Налом и гъащIэр триуухуащ лъэпкъым хуэлэжьным, абыкIи куэд дыдэ хуэзфIэкIащ.

Нало Заур кьыщалъхуар ди республикэм и закъуэкъым, абы пщIэшхуэ кьыщыхуащ ди гъунэгъу щIинальхэхэм, нэгъуэщI хэкухэми. Абы щIихьэт хохьуэ Абхъаз къэрал университетым и профессор цIэ лъапIэр, а республикэм и дамыгъэ нэхъыщхьэхэм ящыщ Леон и орденыр кьыззэрыхуагъэфэщар.

Адыгэ тхыльпедагогхэм фIы дыдэу яцIыху Нало Заурм, абы и кьаузмыпэм кьыщIэкIахэми щIыгъуазэщ. Псом хуэмыдэу ягу ирохь Заур и новеллэхэр. ПхужымыдэмкIи хуэдизщ адыгэ Iуэрыуатэр зэхуэхьэсыжьынымкIэ, джыжьынымкIэ Налом иригъэкIуэжа лэжьыгъэр.

Иджыблагъэ КъБР-м и Президент Кьанокьуэ Арсен кьыдигъэкIа Указым ипкъ итIкIэ, Нало Заур кьэфIащащ «Къэбардей-Балькъэр Республикэм и цIыкубэ тхакIуэ» цIэ лъапIэр. Куэд щащ а цIэр абы цIыхубэм я деж кьыззэрыщIэкьэрэ.

Налом теухуа пшыхьым цIыкIэ куэд кьыщыпсэльащ абы и лэжьыгъэшхуэм, и дуней тетыкIэм и гугъу яшIу.

- ФIыщIэшхуэ яхузощI нобэ мы пшыхь дахэр кьыззэщIэпэща псоми, - Хуэдэ Iуэрыху курыт еджапIэм ильэс куэдкIэ щыIэжьа Тэрчокъуэ Къэралбий кьыщыпсальэм. - Куэд и уасэщ Нало Заур хуэдэлI уи кьуажэ я къыдэкIыну. ЗэрыкъаIэу, ильэсищэм зэ кьалъхуу аращ апхуэдэ цIыху щэджащэ. Сэ грогушхэ, сропагэ Нало Заур ди жылэжьым кьыззэрыщалъхуам.

Къэралбий Заур теухуауэ къыIуэтэжа гукъэкIыжхэр хуабжьу яфIэгъэщIэгъуэн хуьуащ зэIущIэм кьырихьэлIэжам. Абы и ужькIэ кьэпсэльащ зауэмрэ лэжьыгъэмрэ я ветеранхэм я куей зэгухьэныгъэм и тхьамадэ Бищло Юрэ. Абыи фIыщIэшхуэ яхуищащ ныкъущхьэ кьыззэригъэпэщахэм икIи кьыхичъэщащ мыпхуэдэ Iуэху щхьэпэхэм кьыитщIэхьуэ щIэблэр тэмэму гъэсэныжьмкIэ мыхьэнэшхуэ зэраIэр. ЗэIущIэр ягъэдэхащ, гъэщIэгъэуэн ящIащ цIыкIуэм жаIа уэрэдхэм, кьагъэльэгъуа теплъэгъуэхэм. ГъэщIэгъэуэн куейм и еджапIэм и ягъэхьэзыра стендэхэри. Абыхэм щыгIуазэ ящыIыт Налом и гъащIэм, и лэжьыгъэхэм.

Пшыхьэкъэ кьыззэрыщIэкIам хьэтащ Хьэтуей кьуажэ курыт школым адыгэбзэр щезыгъэ джоэу Таз Рузаннэ, ГъукIакьуэ Мадинэ, Гупсешэ Залинэ, Налохэ Леонид, Хьэутий сымэ.

ЗэIущIэм и кIэухым Урыху курыт школым и егъэджакIуэ, Нало Заур и кьуэш Леонид кьэпсэльащ.

- Нобэ ди кьуэш вгъэльэпIащи, фыпсэу вжыIодIэ. Дэ дыззэрыгушхуэн адыгэлI куэд диIэщ, дяпэкIи пльэпкъыр щIыху щэджащхэм щымыщIэн Тхьэм дищI. Пшыхьэр дахэу езыгъэкIуэкIахэми я насыпт нэхьыбжь хьуну си гуапэщ, - жиIащ абы.

Пшыхьэр кьафэ дахэкIэ зэхуащIыжащ.

ДЗЭГЪАЩIЭ Азэмэт.

● Щэблэ

Мэздэгу щыщ еджакIуэхэр я хьэщIащ

Сурэтыр **КЪАРЕЙ Элинэ** *трихащ.*

зэригъэпэща «Пэрыт» къэбэрдей жылагъуэ хасэм и зэхуэсми.

Авалов жылагъуэм кьикIа Быкъыш Марианнэрэ Бэдракъ Сайхьарэ ди еджапIэ нэхьыщхьэхэр, Къэбэрдей-Балъкъэрыр кьаазэрыщIыхьамкIэ дащеупщIам, яльэгъуахэр ягу зэрырихьар ябзыщIакъым.

- Сигу ирихьащ университетри академиери, - кьыджиIащ Марианнэ. - Сэ сызыщIэтIыхьэну нэхъ зытезгъащIэр медицинэ факультетырщ е биологическэрщ. Ставрополь кьаIэ е Владикавказ дзэ еджапIэ нэхьыщхьэм нэхъ, даун, КъБКъУ-р нэхъ кьыхьэ зэхуэсыкIэ щIэсщ, абы къищынэмыщIауи, адыгэ гъащIэм, щIэнхабзэм сыпэгъунэгъуэмэ нэхъ кьызощтэ, кьыхэсхьну Iэщ1агъэр абыхэм емыпхами, - жиIащ Бынхьышыкъ.

Курской районым щыхэ Аваловэрэ Азэпщейрэ дэс ныбжьыщIэхэр щеджэ Серноводскэ школым биологиемкIэ и егъэджакIуэ Быкъыш Динэ зэрыжиIэмкIэ, нэхъ щIэныгъэ лъагэ зрагъэгъуэтын мурад яIэу аращ КъБКъУ-р кьыщIыхахар.

- Сэри нэхъ кьэсщтэнут мы еджапIэ нэхъыщхьэм кьэкIуэнэ, сыту жыпIэ мэ мыбы щылажьэ егъэджакIуэ гуп си нэIуасэщ, щIэныгъэфI зэрабгъэдэпъри сощIэ. Абыхэм кьищынэмыщIауэ, мыбыкIэ кьакIуэ ныбжьыщIэгъэ езыхэм я Iыхьлъхьэм кьаахь. хьэж хуэдэу мэжьу. Нэгъабэ ди деж кьикIыу кьыщIэтIысхьа студентхэр нэкIуэжа нэхъ соупщIри, зыгуэркIэ хущIегьуэжауэ, гукъеуэ яIэу зэхэоакъым, уеблэмэ мыбы зэрыщеджэм щыгуфIыкIхэу апхуэдэщ, - жеIэ егъэджакIуэм.

Мэздэгу адыгэхэр ди деж щегъэджэныр ХьыбарегъащIэ Iэнатlэхэмкlэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм ядэлэжьнымрэ щIалэгъуалэм я Iуэ хуэмкIэ министерствэм, Къэбэрдей жылагъуэ хасэ щхьэхуэхэм я жэрдэмкIэ кьыхаIухьащи, ди гуапэщ ди щхьэгъусэ рэзыуэ ямыгъэ щIэныгъэ нэхъри быдэ хуну.

ДЖЫЛАХЪСТЭН ПутIэ.

● Футбол

Джатэрывэ Къазбэч и юбилейнэ нэхъ дагъэпсырыбытащ

«Спартак-Налшыкымрэ» «Зенит»-мрэ я зэIущIэм тIэунейрэ кьыщыхьэжаныкIа Джатэрывэ Къазбэч и егIуанэ топыр ди командэм и дежкIэ юбилейнэ хьуащ - премьер-лигэм зэрыщыджэгурэ дагъэкIа топхэр 100 прикIуащ.

- СЭ ЗАНЩIЭУ кьызгурыIуакъым ди «Спартак-Налшыкым» и тхыдэм кьыхэзнэ Iуэхугъуэ кьыззэрыхьуар, - жиIащ «Спорт-Экспресс» газетым ди к ограндэм и футболист нэхъыбфIу кьиIыта, джэгугъуэм и символическэ гуп кьыхэзнэ яIэ дыдэу хагъэхьа гъуащхьэхьымэныкъуэм. - АУэ диктором стадионым щыкIар щызэхэсхам, заращIу сигу кьэкIыжащ абы кьуэ тетхьыжауэ зэрыщытар. Арщхьэкlэ, зэIущIэр иджыри екIуэкIырти, абыхэм сегупсысыну зэман сиIэтэкъым. Иджыпстуи си гукъыдэжкIэр нэгъуэщIыну кьыщIэкIынт, джэ'ум дыщытекIуауэ щытамэ. КьыхэзгъэщIащ, зэIущIэм щIимыдзэ щIыкIэр ди дызэрыстемгъэкIуауэ иухми сыарэзыт. Хьарэзыпэу дыджэгуауэ кьызэолытэ, ди хьэрхуэрэгъуэм нэхърэ зыкIи дынэжьыкIакъым. СызэригугъэмкIэ, зэIущIэм и кIэух бжьгъэм хьэщIэхэр нэхъ арэзы кьыщIащ. Дыщыгугъынщ, ди командэм и топ 100-нэм фIы кьыгъэдэкIуэну, текIу зныгъэхэр кьэтхьу щIэддзэ жыну. Си топхэр псори зы текIуэныгъэм щхьэкIэ щIэстынт, иджыпсту абы апхуэдизкIэ дыхуэныкьуэщи.

Джэгугъуэ нэужь кьэс «Спорт-Экспресс» газетым-рэ «Футбол России» телевизынымрэ я журналистхэм я деж щригъэкIуэкI зIущIэныгъэхэм хэта псоми зэдзэрэзыуэ япэ увыпIэр ираташ Джатэрывэ Къазбэч «Зенит-М» и гъэхэм дигъэкIа егIуанэ топым. Ар хуабжьу гуапэщ.

ЖЫЛАСЭ Замир.

● Зэхъэзэхуэхэр

Къэщхъэтау теухуа уэрэд

КъБР-м и Щэрэдж районым хьхьэ ЗэIущIэтау къуажэм и администрацэм зэхьэзэхуэу тIу иригъэкIуэкIащ. Ящэр теухуат къэрал Iуэхущапм, щыхуэзм я унеи лъапсэхэм кьегъэщIылIа щыпIэкIэр къабзэу, зыхуэмейи хуэзэу зэхьэныкъуэ. Къуажэм и пщIэр къэзыIэт уэрэд зэхэлъхьэныр етIуанэ зэхьэзэхуэт.

КЪЭЩХЪЭТАУ къуажэ администрацэм и Iэтащхьэм и къудамэ Иттиев Жэмал кьызэрыджиIамкIэ, мэлыжьыхьы - накъыгъэ мазэхэм къэпщIакIуэ гупым хэтхэм кьызэхакIуахьащ жьлэм и Iэгъуэблагъэхэр, уэрамхэр зэрагъэкIабзэр, щхьэнтагIасхэр дахэу зэрагъэкIыр зрагъэлъагъуэ. Лэжьыгъэхэр езыгъэкIуэкIхэм дагъуэ щыкIуфэхIуэхэр хуащIащ, чэнджащ иратащ. Иджыблагъэ наIуэ къэхъуащ зэхьэзэхуэм пашэ щыхьэхэр.

IуэхущапIэхэм ящыщу япэ увыпIэмрэ сом мини 3 хьу ахьшэ Саугъэтымрэ хуагъэфэщащ «Нюр» сабий садым. Абы егъэбыдыпIащ щIыуэ зы гектар, кьабзэ дыдэу, сыт и лъэныкъуэкIи зыхуэй хуэзэу зэрахьэу. ЕтIуанэ, ещанэ увыпIэхэр кьахьащ хуажэдзкIэхэм социальнэ Iуэхутхьабзэ яхуэщIынымкIэ центрымрэ щыкуэр лэжьыгъэкIэ кьызэзыгъэпэщ Iуэхущапм Iэмрэ я уэрэдхэр щIэпсыным ящыщ. Iэпэм сом мини 2, етIуанэм - сом мин 1,5-рэ иратащ. Къат хуэгуэ зэтет псэуп Iэ унэхэм я пщIантIэхэр кьабзэу зезыхьэхэм кьахэжьныкIаи Казиевэ Тамарэ, Жуйбоев Малик, Ковалевэ Татьянэ сымэ. Абыхэми ахъшэкIэ яхуэупсэнущ.

ЕтIуанэ зэхьэзэхуэм хэтащ щIыху 12. Зэпеуэм кьызэригъэувымкIэ, уэрэдым и псалъэхэри макъамэри зыбы ейуэ щытын хуейт. Абдежми кьыщыувыIакъым зи зэфIэкI зыгъэлъэгъуахэр - я уэрэдхэр езыхэм ягъэзэщIэжащ.

БалъкъэрыбзэкIэ, урысыбзэкIэ жаIа уэрэдхэм я нэхъыфIхэр кьыхэзэныхьи хуейкъэщIакIуэ гупым и кьаIэныр тыншу пхужжIэнэ-къым: япэ увыпIэр щIыхуитIым зэдагуэшащ - Щэнхабзэмкlэ унэм и унафэщI Таппасханов Мухьтаррэ КъБКъУ-м и медфакультет и студенткэ Казаковэ Эльэзэрэ. ЕтIуанэ хьуащ Щэнхабзэмкlэ унэм и лэжьакIуэ Къэзыщысокъуэ Юрэ. Ещанэ увыпIэр хуагъэфэщащ медсестра Керменовэ Ритэрэ егъэджакIуэ Моккаевэ Абидатрэ. Зэхьэзэхуэр къызэгъэщIыным зи мыIыкIуэ зэлъытхьахэм я фIыщIэкIэ, абыхэм ящыщ дэтхэнэ зыми ахъшэ сауГъэт иратащ.

ХьЭПЭ Маринэ.

Налшык дэт Лъэпкъ библиотекэм иджыблагъэ щекIуэкIащ Котляровхэ Мариерэ Викторрэ я тхыль тедзапIэр илъэс 15 зэрырикъуам техуэуа зэхуэс. А зэманым къриубыдэу абыхэм кьыдагъэкIащ тхыль 700-м щIигъу. Абыхэм ящыщу тхыль 62-р езыхэм я Iэдакъэщхьщ.

● ЗэIущIэхэр

Зэщхьэгъусэхэм фIыщIэ хуащIу

ЗЭIУЩIЭМ кьрихьэлIащ Налшык администрацэм и унафэщIым и кьуэдзэ **Сонаев Мурат,** Бизнесымкlэ институтым и ректор **Хьурей Феликс** и УФ-м Ветеринарие фитосанитарие кIэлъплъныгъэмкIэ и Iуэхущапм КъБР-м щиIэ управленэм и унафэщI **Сэхъурокъуэ Хьэутий**, КъБКъУ-м философиемкIэ и кафедрэм и профессор **Эфендиев Сэлихь**, тхыдэтх **Опрышко Олег**, КъБР-м и Пенсионерхэм я зэгуэхьэныгъэм и унафэщI **Черкесов Георгий,** бзэ щIэныгъэхэм я доктор, профессор **Щоджэнцыкиу Нинэ,** КъБКъУ-м математикэмкIэ и егъэджакIуэ **Лафыщ Нинэ,** «Вечерурыс жылагъуэ зэгухьэныгъэм и унафэщI **Канунников Анатолий**, КъБР-м и Сабий фондым и унафэщI **Умэ Сает ланэ**, нэгъуэщIхэри. Аэр тепсэльыхьащ Котляровхэ Мариерэ Викторрэ я библиотекэм хуэдэ зэрыгъуэтыгъуейм, КъБР-м ис лъэпкъ зэхуэмыдэхэм я тхыдэмрэ щэнхабзэмрэ хуащI пщIэм, нэгъуэщI куэдми.

ЗэIущIэр щIэщыгъуэу икIи дахэу иригъэкIуэкIащ бзэ щIэныгъэ хэм я докторэ, профессор **Гъут Iэдэм**.

- Котляровхэ Мариерэ Викторрэ жыдэкъуэ я лэжьыгъэм зэрыбгъэдэтым и щIыхьэтщ мыбы щыгтIыгъэу тхыльхэр. Аэр нэ хьыбзэ зытеухуар ди республикэм и лъэпкъхэрщ. Абыхэм я гур яхуэзэIуныхамэ, апхуэдэ тхыльхэр я Iэдакъэ кьыщIэкIынкIэ Iэмал иIакъым, - жиIащ Iэдэм.

Лъэпкъ библиотекэм и лэжьакIуэ **Сэкрэк Заремэ** зэIущIэм къекIуэлIэхэр щигъэгъэуэзащ Котляров зэщхьэгъусэхэм Налшык кьаалэм, КъБР-м и щIыху щIэрыIуэхэм трауха я тхыльхэм. Абы кьыхэнэщащ Мариерэ Викторрэ я гуащIэм куэд фIыкIэ кьыззэрыпэджэжьыр.

КъБР-м и Журналистхэм я зэгуэхьэныгъэм и унафэщI **Мэзыхьэ Борис** Мариерэ Викторрэ псалъэ гуапэ яхуэIуащ, я зэгухьэныгъэм кьыбгъэдэкIыу ЩIыхь тхыльрэ дамыгъэрэ яритащ.

ЗэIущIэм кьрихьэлIэхэр епIащ Мариерэ Викторрэ я тхыльхэм щыщу зы дапэхьэм щызэхуахьэсахэм.

Тхыгъэм сурэтым зейр **ТАБЫЩ Динарэщ**.

ЗэIущIэр щекIуэкIым.

Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал университетым нджыблагъэ бжэ зэIуха ригъэкIуэкIащ Мэздэгу адыгэ хэм ящыщу мы гъэм 11-нэ классыр къэзыух ныбжьыщIэ хэм пащIэ.

МЭЗДЭГУ щыщ ныбжьыщIэхэм я мызакъуэу, Ставрополь крайм хьыхь Курской районым хиубыдэ адыгэ я кьуажэхэу Аваловэрэ Азэпщепрэ кьикIа еджакIуэхэм зыкьрагъжьэлат а махуэм.

Япэ щIыкIэ хьэщIэхэр КъБКъУ-м и музейм ирагъэблэгъащ икIи абы и унафэщI Бахьуэ Юрэ абыхэм яхутепсэльыхьащ университетым и тхыдэм. Бахьуэр хэауэ тепсэльыхьащ япэ адыгэ щIэныгъэлIэхэм, университетыр кьызэрызэрагъэпэщам, абы и ректору щытахэм, нобэ еджапIэ нэхъыщхьэм и къудамэ щIэнхабзэм. Адэкlэ музейм и унафэщIым ныбжьыщIэхэм яригъэIуихуащ КъБКъУ-м и проректор Тау Хьэзешэикlи абы псалъэ иритащ.

- КъБКъУ-р Урысей Федерацэм и вуз нэхъыфIхэм хабжэ, - жиIащ Тау. - Къэралым еджапIэ нэхъыщхьэ 600-м щигъу итщи, ди университетым 8-11-нэ увыпIэхэр ныгъ зэрыштщ. Ар, дауи, зи ехьулIэныгъэр ди студентхэрщ, ди егъэджакIуэ хэрщ, и дэтхэнэ гъэжьакIуэрщ.

КъБКъУ-м хамэ къэралхэм кьыкIа студентхэри щоджащ. Аэр 400-м щIегъу. Абыкlи ди университетым Ипщэ щIыналъэм япэ увыпIэр щиIыгъщ. Ди студентхэм яхэтщ хэхэс адыгэхэм я щIэблэхэм ящыщи. Нэгъабэ Мэздэгу лъэныкъуэмкIэ кьыкIауэ 8 кьыщIэтIысхьащ. Фэри фызыхуей Iэщ1агъэр ди деж щызэвгъэгъуэтыну ди гуапэщ. Ректоратым кьыбгъэдэкIыу псори КъБКъУм фыкьыдогъэблагъэ, - жиIащ Тау Хьэзешэ.

Адэкlэ университетым и факультетхэм, институтхэм я Iуэхущапхэр, я ехьулIэныгъэхэр кьыщыгъэлъэгъуа пэшым ирагъэблэгъащ. Абы ныбжьыщIэхэм я ущIэ куэдым я жэуапхэр кьыщыгъэтащ. Университетым ущыщIэтIысхьэкIэ зыхуэхуину дэфтэрхэр зыхуэдэр, кьыхах Iэщ1агъэм технику щэныгъэхэм и кандидат Кьазий Аслъэн я пашэу, зыхэта эзпеуэм ещанэ увыпIэр кьыщахьащ. Журтыр зыхэта Iыхьэм етIуанэ увыпIэр щызыIэригъэхьащ. Мокаеври щIыху 40-м нэсым япеуэати, 9-нэ увыпIэр кьихьащ.

Ирадыж Журт Альберт фокIадэ мазэм екIуэкIыну Урысейпсо олимпиадэм зыхуеIуэхьъэзыр. Зэпеуэ екIуэкIам студент куэд хэтащ, щIэныгъэ лъагэ ябгъэдэлъу.

- Ди япэ ящхьэр нэхъ университет лъэщ дыдэхэм ящыщ, абыхэм щIэныгъэ куу зэрабгъэдэлъри кьагъэльэгъуащ. Ди студентхэм ия хьарзынэу зыкьагъэлъэгъуащ. Иджыри дыхуэ щIэкъуныщ Урысейпсо олимпиадэмэ увыпIэ яIэу зэрыщытхьыныр. Ар кьыдэхъуIэн папщIи цIыкIэгъэшхуэ кьыттпэщылъщ, ауэ ахэр тхуэмыгъэкIыжауэ куэдэу щыткIыж, - жиIащ Кьазэйим.

Щ1эныгъэ куу зэрабгъэдэлъыр къагъэлъагъуэ

КъБКъУ-м и инженер-техникэ факультетым и студентхэм сыд дыдэу зыкьыщыгъэльэгъуащ Ипщэ федеральнэ щIыналъэм и еджапIэ нэхъыщхьэхэм я зэпеуэм.

КъБКъУ-м и промышленнэ граждан ухуэныгъэ къудамэм и 2-нэ курсым щIэсхэу Журт Альбертрэ Мокаевэ Хьэсэнрэ, я щIэныгъэ унафэщI, профессор Iэмэ Аслъэн ипсалъэ:

- Ди ныбжьыщIэхэм я кандидат Кьазий Аслъэн я пашэу, зыхэта эзпеуэм ещанэ увыпIэр кьыщахьащ. Журтыр зыхэта Iыхьэм етIуанэ увыпIэр щызыIэригъэхьащ. Мокаеври щIыху 40-м нэсым япеуэати, 9-нэ увыпIэр кьихьащ.

Ирадыж Журт Альберт фокIадэ мазэм екIуэкIыну Урысейпсо олимпиадэм зыхьэнэ иIэкъым. Абы егупсысыну чэнджащ ираташ ныбжьыщIэхэм. Школыр къэзыух куэд зэIущIэм къекIуэлIат икIи абыхэм щыгъуазэ защIащ дэтхэнэ зы еджапIэми и Iуэхущапхэм. Мы акцэм мыхьэнэшхуэ иIащ, сыту жыпIэмэ ныбжьыщIэхэм куэд яхэтщ кьыхахьаныу Iэщ1агъэр ямыщIу. Хэти и адэ-анэм жаIэм йодаIуэ, хэти и ныбжьэгъуэхэм кьыхаха еджапIэм щIэтIысхьэну зегъэхьэзыр.

«Сыт хуэдэ Iэщ1агъэри фIыщ - узыхуейр кьыхэх», - жаIэ, ауэ псом нэхърэ нэхъыщхьэр ар уи гум дыхьэу, урипсэуфу щытын хуейщ, - жаIащ еджапIэхэм я лIыкIуэхэм.

АБЕЙ Мурат.

Iэщ1агъэ псори фIыщ – узыхуейр кьыхэх

Щыхуэхэр лэжьыгъэкIэ кьызэгъэпэщынымкIэ центрым мы гъэм школыр къэзыух ныбжьыщIэхэм пащIэ акцэ иригъэкIуэкIащ КъБР-м ныбжьыщIэхэм я творчествэмкIэ и уардэунэм.

КъБР-м и еджапIэ нэхъыщхьэхэм, колледжхэм, лицейхэм щIэсхэр кьрагъэблагъат а махуэм. ЕджапIэхэм кьуат Iэщ1агъэм, ахэр кьэбуха нэужь зыщыIалажьэ хьуну Iуэхущапхэм щыгъуазэ узыщI стендхэри ягъэхьэзырат акцэр кьызэзыгъэпэщахэм. Центрым и лэжьакIуэхэм зэрыжаIамкIэ, нобэ Iэщ1агъэ кьыхэхьи хуейр щIэущIэ зиIэрщ. ЩIэныгъэ нэхъыщхьэ зэбгъэгъуэтрэ Iэнатlэ зэмыгъуэтыжкъэ, уи дипломым мы-хьэнэ иIэкъым. Абы егупсысыну чэнджащ ираташ ныбжьыщIэхэм. Школыр къэзыух куэд зэIущIэм къекIуэлIат икIи абыхэм щыгъуазэ защIащ дэтхэнэ зы еджапIэми и Iуэхущапхэм. Мы акцэм мыхьэнэшхуэ иIащ, сыту жыпIэмэ ныбжьыщIэхэм куэд яхэтщ кьыхахьаныу Iэщ1агъэр ямыщIу. Хэти и адэ-анэм жаIэм йодаIуэ, хэти и ныбжьэгъуэхэм кьыхаха еджапIэм щIэтIысхьэну зегъэхьэзыр.

«Сыт хуэдэ Iэщ1агъэри фIыщ - узыхуейр кьыхэх», - жаIэ, ауэ псом нэхърэ нэхъыщхьэр ар уи гум дыхьэу, урипсэуфу щытын хуейщ, - жаIащ еджапIэхэм я лIыкIуэхэм.

АБЕЙ Мурат.

Гъурыжь МуIуминат щIыхухэр хуэарэзыщ

● Дэ кьытхуатх

Гуэр псэкIэ кьабзэу, узыIэпашэрэ уи гукъыдэжыр кьалэту, нэху кьабгъэдэкIрэ гъащIэр ягъэдахэу щыIэщ щыIу. Абыхэм ящыщу Гъурыжь МуIуминат Тэмышэ и пхъур.

УЗЫХЭЩIЫКI, чэнджащ Iущ1кIэ кьыпкъуэувну хьэзыр, и гуапагъэмкIэ узыIепсыпшэ, гуузыпыуз зиIэ щIыхуэ щIэнхабзэмкIэ унэм и унафэщI Таппасханов Мухьтаррэ КъБКъУ-м и медфакультет и студенткэ Казаковэ Эльэзэрэ. ЕтIуанэ хьуащ Щэнхабзэмкlэ унэм и лэжьакIуэ Къэзыщысокъуэ Юрэ. Ещанэ увыпIэр хуагъэфэщащ медсестра Керменовэ Ритэрэ егъэджакIуэ Моккаевэ Абидатрэ. Зэхьэзэхуэр къызэгъэщIыным зи мыIыкIуэ зэлъытхьахэм я фIыщIэкIэ, абыхэм ящыщ дэтхэнэ зыми ахъшэ сауГъэт иратащ.

ХьЭПЭ Маринэ.

щыта псалъэхэр игу иIуну къоГъуэгурыкIуэ МуIуминат.

МуIуминат колхозымрэ кьуажэ Советымрэ щыIэныкъуэ щыкуэрэ фIыщ ядэлъагъуэ. Иджы ар Къэрмэчэдж и къуажэм и социальнэ лэжьакIуэщи, куэдым сэбэп яхуохъу.

Иджыпсту щIыхуэхэм псори яIэщ, ныбжьэгъугъэм, щIэм, лъагъуныгъэм кьыщынэмыщIа. Быдэу си бгым мэхъу МуIуминат и щIыхь зэрыкIуэр. Ар щIэрэ зэрефIыкIуэнэр, дыззэрыльытэрэ дыззэрыпсэунур.

ХьЭМЫЗ Марьям.

Къэрмэчэдж къуажэ.

● Гулъытэ

Иджы Настя щIыкIу къалэм зыщIеплъыхьыф

жыг хадэм зыщригъэпплъыхьыну Iэмал иIэщ.

Хабзэ хьумэхэм щIыкIу - хэм сэлам щрахыжьи, пресс-Iуэхущапм и унафэщIым и къудамэ Тохаев Владимир «Эдельвейс» клубым хуаIэ ныбжьэгъугъэм адэкIи зэрыпащэнур жиIащ икIи милицэм и лэжьакIуэхэр иджыри мызэ-мытIэу яхуеблэгъэну ахэр кьигъэгугъащ.

ЛIЫГЪУР Ахьмэд.

«Ажалыр щащэр жыIэ!»

А фIэщыгъэм щIэту Къэбэрдей-Балъкъэрым щокIуэкI наркотикым ебэнынымкIэ урысейпсо акцэ.

УФ-м и ФСКН-м и Управленэу КъБР-м щыIэм, УФСБ-м, КъБР-м щыIэ МВД-м, Республикэ наркологие диспансерым, нэгъуэщI мединституткъэмрэ ведомствохэмрэ я дежкIэ мэкъуауэгъэшI и 20 пщIондэ зэпымыуэ щыпэжьэныуэ наркотикхэр зэзыгъэкIуэжкъым ятеуухуа хьэмбарэр, афиринафэхэм еIэзэным, наркоманием теухуа профилактикэ, реабилитацэ лэжьыгъэмкIэ кьыхалъхьэхэр кьызэрыIах «дзыхь зрагъэз телефонхэр».

Урысейм Наркотикхэм кIэлъыплъныныкIэ и федеральнэ кьулыкъыу и Iуэхущапм Iэнатlэ щыIэм фыкьэпсалъэ хьунущ «дзыхь зрагъэз телефонхэмкIэ»:**49-21-05** (налшыкдзэхэм папщIэ), **8-800-100-70-77** (Урысейм и щIыналъэми пщIэнэзу укьипсэлъыкI хьунущ). Iуэхущапм и сайтыр: **www.ufsknkbr.ru**

«**Дзыхь зрагъэз телефонхэр**»:

- Республикэ наркологие диспансерым - **44-17-83**;

- КъБР-м Хьэбзэрагъащ Iэнатlэхэмкlэ, жылагъуэ зэгухьэныгъэхэм ядэлэжьнымрэ щIалэгъуалэм я Iуэхуэмкlэ и министерствэм - **77-84-01**;

- Къэрал кIэуцI Iуэхуэмкlэ министерствэу КъБР-м щыIэм - **49-52-23**;

- КъБР-м Егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ и министерствэм - **47-23-46**.

Бахъсэн районым щыпсэухэр, ищхьэкIэ кьыщыдгъэлъагъуэ телефонхэм кьыдэкIуэу, Бахъсэн кьалэ мы телефонымкIэ пощIащ. Адрес: Адыгэ районым - Нарткьалэ: **2-54-50**; Май куейм - Май кьалэ - **7-32-00**, Тэрч куейм -Тэрч кьалэ - **4-15-56**.

Урысейм Наркотикхэм кIэлъыплъныныкIэ и федеральнэ кьулыкъым и управленэу КъБР-м щыIэм и пресс-Iуэхущапм.

Редактор нэхъыщхьэм и кьуэдзэ ЖЪЭКIЭМЫХЪУ Маринэ

РЕДАКЦЭМ И КОЛЛЕГИЕМ ХЭТХЭР

ХьэфIыцIэ Мухьэмэд (редактор нэхъыщхьэ), **Жылаев Заурбэч** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ),**Щ1ирдий Маринэ** (редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэ), **Гъурыжь Мадинэ** (жэуап зыIыс секретарь), **ГъущIо Зарифэ, Кьардэн Маритэ, Ныбжьэ Таисэ, Хьэжыкьарэ Алик.**

ДИ ХЭЩIАПIЭР

360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и цIыкIэ цIыкIэ уэрам, 5, егъуанэ - ещанэ нэ кьатхэр.

ТЕЛЕФОНЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; редактор нэхъыщхьэм и къуэдзэхэм - 42-63-64, 47-31-54, 47-33-23; жэуап зыIыс секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкIэ, жылагъуэмрэ лъэныкъ Iуэхуэмкlэ - 42-22-86; къуажэ гъащIэмрэ экономикэмкIэ - 47-22-63, 42-57-59; щIихабзэмкIэ - 42-75-36; обозревателхэм - 42-22-89; хабзэхьумэ Iуэхущапм Iэхэм ядолжэныныкIэ - 42-60-53; къыбарыщIэхэмкIэ, спортымрэ письмохэмкIэ - 42-22-88; егъэджэныгъэмрэ щIэныгъэмкIэ - 47-32-15; зэдзэкIакIуэхэм - 42-21-88; корректорхэм - 42-60-27; бухгалтериемэ - 47-31-69; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер Iуэхущапм Iэм - 42-26-41; сурэттехым - 42-75-78.

Тедзэ тхыгъэхэм кьыщыхьа бжьгъэхэм, кьыщалэта Iуэхугъуэхэм я пэжагъымкIэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Iуэху епльыкIэр зэтехуэ зэшIту щытхьым.

Газетыр Iэ тезыдзахэм яхуэхьынымрэ щIэ дальщ КъБР-м федеральнэ пощIэ зэпыщIныгъэхэмкIэ и управленэм.

Тел.: 42-06-51, 42-19-59.

Газетыр щиныкIэ жэуап ехь КъБР-м и "Роспечать" АО-м.

Газетыр 1989 гъэм дыгъэгъазэм и 16-м №Н-0065-м щIэту ятхащ.

Зы илъэсым газетыр 250-рэ кьыдокI.

1905 гъэм щыIа Революцэм и цIэр зезыхъэ Республикэ полиграфкомбинат, Налшык къ., Лениным и цIыкIэ щыIэ уэрам, 33, тел. 42-35-75.

Мы кьыдэкIыу гъэм елъытыгъэу: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Дзыгъкl Соня, редактору Дзэгъащтэ Азэмэт, корректорхэу Афэ Тамарэ (2,3-нэ нап.), ПхытIыкI Юрэ (1,4-нэ нап.), корректорхэм я дзэпкьыкъуэу Иуан Заирэ. КомпьютеркIэ газетым и тепльэ ящIащ Ныр Саидэ, ГъукIэзэ Рае, Щомахуэ Марианнэ, сурэтыщI Бицу Жаннэ.

Номерыр "Адыгэ псалъэм" и компьютер Iэнатlэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Iэ тедзэн хуейщ сыхьэт 20.00-м. Щытрадзар сыхьэт 21.30-рщ.

Индексыр 51531●Тираж: 10.125●Заказ №1911